

NAROČNIK

Občina Brežice

Cesta prvih borcev 18 | 8250 Brežice

OBČINSKI PROSTORSKI NAČRT BREŽICE

STROKOVNE PODLAGE ZA USMERJANJE POSELITVE V OBČINI BREŽICE

IZVAJALCA

Acer Novo mesto d. o. o.

Šentjernejska cesta 43

8000 Novo mesto

LOCUS

LOCUS prostorske informacijske rešitve d.o.o.

Ljubljanska cesta 76

1230 Domžale

Januar 2023

PROSTORSKI AKT	Spremembe in dopolnitve Občinskega prostorskega načrta Občine Brežice – SD OPN 6	
FAZA	Delovno gradivo	
GRADIVO	STROKOVNE PODLAGE ZA USMERJANJE POSELITVE V OBČINI BREŽICE	
NAROČNIK, PRIPRAVLJAVEC	Občina Brežice Cesta prvih borcev 18 8250 Brežice	
ŠTEVILKA PROJEKTA	2671	
IZDELOVALCA	LOCUS prostorske informacijske rešitve d.o.o. Ljubljanska cesta 76 I 1230 Domžale in Acer Novo mesto d.o.o. Šentjernejska cesta 42 I 8000 Novo mesto	
VODJA PROJEKTA	Odgovorna vodja projekta in odgovorna prostorska načrtovalka Manca Jug, univ. dipl. inž. arh. ZAPS 1302 PA PPN LOCUS d.o.o	
VODJA GRADIVA	Odgovorna vodja naloge mag. Irena Hočevnar, univ. dipl. geog. ZAPS 2186 PPN ACER d.o.o	
STROKOVNA SKUPINA	Delovna skupina Manca Jug, univ. dipl. inž. kraj. arh. LOCUS d.o.o Maja Šinigoj, univ. dipl. inž. kraj. arh. LOCUS d.o.o Metka Jug, univ. dipl. inž. kraj. arh. LOCUS d.o.o Nina Lipušček, univ. dipl. inž. kraj. arh. LOCUS d.o.o Nuša Britovšek, univ. dipl. inž. kraj. arh. LOCUS d.o.o Tomaž Kmet, univ. dipl. inž. kraj. arh. LOCUS d.o.o Leon Kobetič, univ. dipl. inž. grad. LOCUS d.o.o Tosja Vidmar, univ. dipl. geog. LOCUS d.o.o Nik Žagar, mag. inž. arh. urb. LOCUS d.o.o Luka Jereb, mag. inž. arh. urb. LOCUS d.o.o Nina Uršič, dipl. inž. kraj. arh. (UN) LOCUS d.o.o Ana Mestnik, mag. prost. načrt. LOCUS d.o.o dr. Miha Konjar, univ. dipl. inž. geod. LOCUS d.o.o Žiga Smrekar, mag. geog. LOCUS d.o.o Andrej Podjed LOCUS d.o.o mag. Jelka Hudoklin, univ. dipl. inž. kraj. arh. ACER d.o.o mag. Irena Hočevnar, univ. dipl. geog. ACER d.o.o mag. Zoran Gajski, univ. dipl. gosp. inž. ACER d.o.o Jernej Radovac, univ. dipl. inž. grad. ACER d.o.o Igor Črnugelj, univ. dipl. inž. arh. ACER d.o.o Nina Fabjančič, univ. dipl. inž. arh. ACER d.o.o Tanja Jerin, inž. grad. ACER d.o.o	
DATUM	Januar 2023	

Kazalo

I. DEL: STROKOVNE PODLAGE ZA PROSTOR OBČINE KOT CELOTE

A)	TEKSTUALNI DEL	
1	UVODNE OBRAZLOŽITVE	7
2	STROKOVNE PODLAGE IN IZHODIŠČA.....	7
3	LEGA, MEJE IN UPRAVNA RAZDELITEV OBČINE	7
4	GEOGRAFSKA OBMOČJA OBČINE	9
4.1	Krško, Senovsko in Bizeljsko gričevje	9
4.2	Krška ravan	10
4.3	Gorjanci	10
5	NARAVNE ZNAČILNOSTI.....	11
5.1	Geološka zgradba in geomorfološke razmere	11
5.2	Klimatske razmere.....	11
5.3	Hidrogeografske razmere.....	12
5.4	Prst in rastje	13
5.5	Potresna nevarnost	13
6	PRAVNI REŽIMI	14
6.1	Varstvo narave	14
6.2	Varstvo kulturne dediščine	14
6.3	Poplavna in erozijska območja.....	14
6.4	Vodovarstvena območja in varstvo gozdov	15
6.5	Načini urejanja prostora	15
7	DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI.....	16
7.1	Razvoj v preteklosti	16
7.2	Gibanje števila prebivalstva	16
7.3	Naravni in selitveni prirast	18
7.4	Starostna struktura prebivalstva	18
7.5	Družine in gospodinjstva	22
8	ZNAČILNOSTI POSELITVE	23
8.1	Poselitev v preteklosti	23
8.2	Gostota naseljenosti	23
8.3	Poselitev in prometno omrežje	25
8.4	Arhitekturna regija in krajina	25
9	ZNAČILNI TIPI NASELIJ NA OBMOČJU OBČINE BREŽICE	27
10	TIPOLOGIJA OBJEKTOV V NASELIJH	27
11	GOSPODARSTVO IN DRUŽBENE DEJAVNOSTI	28
11.1	Gospodarstvo	28
11.1.1	Gospodarske cone	28
11.1.2	Turizem.....	32
11.1.3	Število podjetij.....	36
11.1.4	Delovna aktivnost prebivalstva.....	37
11.2	Družbene dejavnosti	38
11.2.1	Predšolska vzgoja.....	38
11.2.2	Izobraževanje.....	38
11.2.3	Zdravstvo in socialno varstvo	40
12	USMERITVE ZA USMERJANJE POSELITVE	41
12.1	Omrežje in funkcije naselij	41
12.2	Opredelitev ureditvenih območij naselij, območij za dolgoročni razvoj naselij in posamične poselitve	46
12.3	Zasnova prostorskega razvoja občine	52
13	VIRI IN LITERATURA	54

B) GRAFIČNI DEL

Št.	Naslov karte	Merilo
01	Pregledna karta občine in naselij po krajevnih skupnostih	1:85.000
02	Kulturna dediščina in varstvo narave	1:85.000
03	Poplavna in erozijska območja	1:85.000
04	Varstvo gozdov in pitne vode	1:85.000
05	Načini urejanja prostora	1:85.000
06	Poselitev in prometno omrežje	1:85.000
07	Razporeditev dejavnosti po naseljih	1:85.000
08	Omrežje in funkcija naselij	1:85.000
09	Ureditvena območja naselij, ODRN in posamična poselitev	1:85.000
10	Shema prostorskega razvoja občine	1:85.000

II. DEL: STROKOVNE PODLAGE ZA VSA POSAMEZNA NASELJA V OBČINI (poglavje v delu)

I. DEL: STROKOVNE PODLAGE ZA PROSTOR OBČINE KOT CELOTE

1 UVODNE OBRAZLOŽITVE

Strokovne podlage za poselitev na območju občine Brežice so pripravljene kot ena od strokovnih podlag pri pripravi šestih sprememb in dopolnitev občinskega prostorskega načrta (v nadaljevanju SD OPN 6).

Postopek SD OPN 6 poteka po določilih Zakona o urejanju prostora (ZUreP-3, Uradni list RS, št. 199/21), zato so vsebinske rešitve skladne z določili tega zakona. To prinaša nekatere nove vsebine v OPN, kot so na primer določitev ureditvenih območij naselij (UON), območij za dolgoročni razvoj naselij (ODRN), drugih ureditvenih območij (DrUO) in posamične poselitve (PP), ki so tudi predmet teh strokovnih podlag.

Strokovne podlage za poselitev so sestavljene iz dveh večjih delov.

V prvem delu je obravnavan **prostor občine kot celote**. Najprej je podana podrobnejša predstavitev občine (lega, meje, upravna razdelitev, geografska območja in naravne značilnosti). Sledi analiza prostora z vidika pravnih režimov, demografskih značilnosti, značilnosti poselitve, gospodarstva ter družbenih dejavnosti. V zaključnem delu so podane usmeritve za usmerjanje poselitve, podan je predlog omrežja naselij, opredelitev ureditvenih območij naselij, drugih ureditvenih območij naselij ter posamične poselitve in na koncu je oblikovan koncept prostorskega razvoja občine.

V drugem delu so obravnavana **vsa posamezna naselja**, razen tistih, za katera so izdelane urbanistične zasnove (Brežice, Dobova in Cerklje ob Krki), ker so le-te izdelane v ločenih elaboratih. *(ta del je še v delu)*

2 STROKOVNE PODLAGE IN IZHODIŠČA

Osnovno izhodišče je veljavni občinski prostorski načrt občine Brežice (Uradni list RS, št. 41/19-UPB, 80/21). Hkrati s pričujočimi strokovnimi podlagami se za potrebe priprave šestih sprememb in dopolnitev občinskega prostorskega načrta izdelujejo še druge strokovne podlage, ki se vsebinsko prepletajo oz. so njihovi izsledki upoštevani tudi pri usmeritvah, podanih v teh strokovnih podlagah.

To so predvsem:

- Urbanistična zasnova Brežice,
- Urbanistična zasnova Dobova,
- Urbanistična zasnova Cerklje ob Krki,
- Strokovne podlage za krajino.

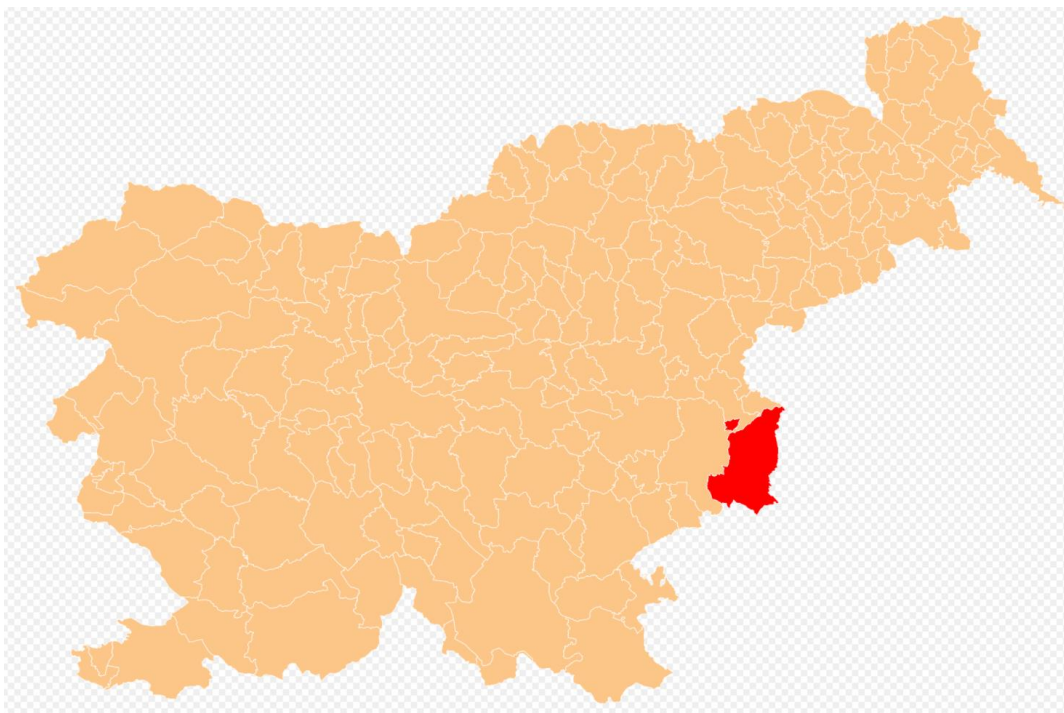
Upoštevane so zahteve, usmeritve in načela predpisov in dokumentov s področja urejanja prostora, predvsem pa:

- Strategija prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS, št. 76/04),
- Prostorski red Slovenije (Uradni list RS, št. 122/04),
- Zakon o urejanju prostora – ZUreP-3 (Uradni list RS, št. 199/21).

3 LEGA, MEJE IN UPRAVNA RAZDELITEV OBČINE

Občina Brežice leži na vzhodu Slovenije ob slovensko-hrvaški državni meji in ob sotočju reke Krke in Save. Je ena izmed večji občin, saj meri 268,1 km² in ima okoli 24.400 prebivalcev.

Z občino Brežice mejijo naslednje občine: občina Krško na zahodu in občini Bistrica ob Sotli ter Kozje na severu. Z južne in vzhodne strani pa jo obdaja slovensko-hrvaška državna meja.

Slika 1: Prikaz občin v Republiki Sloveniji z označbo občine Brežice

Občina leži na pomembni geostrateški legi, saj čez njo potekata dolenska avtocesta (A2, Ljubljana – Obrežje), ki poteka po X. evropskem prometnem koridorju in glavna železniška proga, ki povezuje dve glavni mesti, Ljubljano in Zagreb. Prav tako pa ima občina Brežice tudi pomembno vlogo pri čezmejnih prometnih tokovih s Hrvaško. Državna in regionalna povezanost v občini Brežice je relativno dobra, medtem ko je prometna povezanost znotraj občine slabša – veliko strateških izzivov.

Občina Ivančna Gorica obsega 109 naselij (podatek iz registra prostorskih enot – RPE) v 20 krajevnih skupnostih:

- **KS Artiče** (Arново selo, Artiče, Dečno selo, Dolenja vas pri Artičah, Glogov Brod, Gornji Lenart, Spodnja Pohanca, Trebež, Zgornji Obrež),
- **KS Bizeljsko** (Bizeljska vas, Bizeljsko, Bračna vas, Bukovje, Dramlja, Drenovec pri Bukovju, Gregovce, Nova vas ob Sotli, Orešje na Bizeljskem, Stara vas – Bizeljsko, Vitna vas),
- **KS Brežice** (del naselja Brežice),
- **KS Cerklje ob Krki** (Boršt, Brvi, Bušeča vas, Cerklje ob Krki, Črešnjice pri Cerkljah, Dolenja Pirošica, Gazice, Gorenja Pirošica, Hrastje, Izvir, Poštena vas, Račja vas, Stojanski Vrh, Vinji Vrh, Vrhovska vas, Zasap, Župeča vas),
- **KS Čatež ob Savi** (Cerina, Čatež ob Savi, Dobeno, Dvorce, Mali Cirnik, Prilipe, Sobenja vas, Žejno),
- **KS Dobova** (Dobova, Gabrje pri Dobovi, Loče, Mali Obrež, Mihalovec, Mostec, Rigonce, Sela pri Dobovi, Veliki Obrež),
- **KS Globoko** (Bojsno, Brezje pri Bojsnem, Globoko, Mali Vrh, Piršenbreg),
- **KS Jesenice na Dolenjskem** (Jesenice, Nova vas pri Mokricah, Obrežje, Podgračeno, del naselja Ribnica, Slovenska vas),
- **KS Kapele** (Jereslavec, Kapele, Podvinje, Rakovec, Slogonsko, Vrhje, Župelevec),
- **KS Križe** (Križe),
- **KS Krška vas** (Krška vas),
- **KS Mrzlava vas** (Čedem, Globočice, Kamence, Kraška vas, Mrzlava vas, Stankovo),
- **KS Pečice** (Pečice),
- **KS Pišece** (Blatno, Dednja vas, Pavlova vas, Pišece, Podgorje pri Pišecah),
- **KS Skopice** (Dolenje Skopice, Dolenje Skopice),
- **KS Sromlje** (Curnovec, Oklukova Gora, Silovec, Sromlje, Volčje, Zgornja Pohanca),
- **KS Šentlenart** (Cundrovec, del naselja Brežice, del naselja Gornji Lenart),
- **KS Velika Dolina** (Brezje pri Veliki Dolini, Cirnik, Gaj, Koritno, Laze, Mala Dolina, Perišče, Ponikve, Rajec, del naselja Ribnica, Velika Dolina),

- **KS Velike Malence** (Velike Malence),
- **KS Zakot - Bukošek – Trnje** (Bukošek, del naselja Brežice).

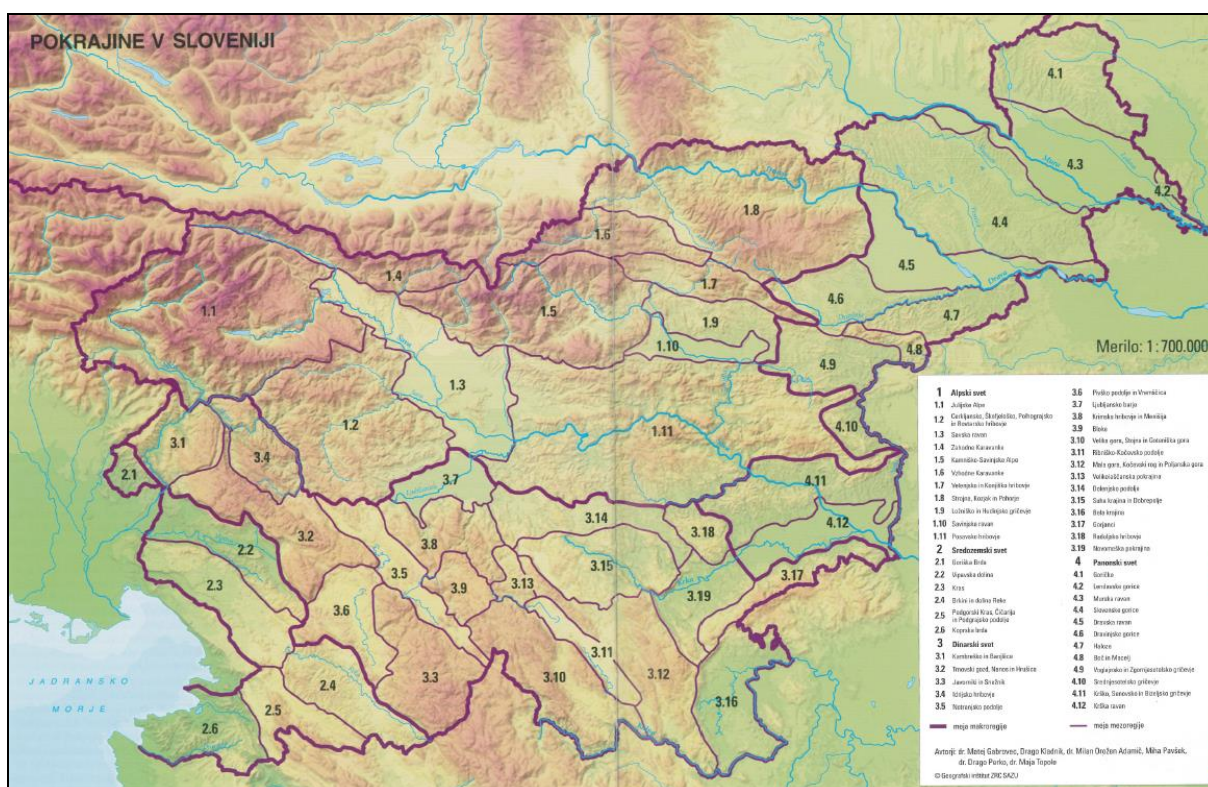
Pregledna karta občine s prikazom naselij in krajevnih skupnosti je v grafični prilogi na listu 1.

4 GEOGRAFSKA OBMOČJA OBČINE

Vir (za celotno poglavje 4): Slovenija, pokrajine in ljudje, Založba Mladinska knjiga, Ljubljana, 1998.

Skladno z razdelitvijo Slovenije na pokrajine leži območje občine Brežice na stiku panonskega in dinarskega sveta.

V nadaljnji delitvi območje občine Brežice spada delno v območje **Krškega, Senovskega in Bizeljskega gričevja** (severni del občine), delno v območje **Krške ravni** (osrednji del občine) ter v območje **Gorjancev** (skrajni jug občine).

Slika 2: Regionalizacija Slovenije (Slovenija, pokrajine in ljudje, 1998)

4.1 Krško, Senovsko in Bizeljsko gričevje

Pokrajina treh gričevij leži na jugu slovenskega panonskega sveta. Na severu meji na alpsko Posavsko hribovje, na zahodu na dinarsko Raduljsko hribovje, na jugu na panonsko Krško ravan in s hrvaško mejo na vzhodu. Gričevje sestavljajo Krško gričevje na jugozahodu Senovsko gričevje na severu in Bizeljsko gričevje pa leži na jugovzhodu in se skupaj s Kapelskimi gorami globoko zajeda v Krško ravan. Povprečna nadmorska višina teh treh gričevij je 276 m, med katerimi je najnižje Bizeljsko gričevje.

Slika 3: Območje Krškega, Senovskega in Bizeljskega gričevja

4.2 Krška ravan

Krška ravan je najbolj južna pokrajina slovenskega panonskega sveta. Meja z Bizeljskim in Krškim gričevjem poteka ob južnem vznožju gričevja na nadmorski višini malo pod 200 m, meja z Gorjanci teče po severnem delu Prigorjanskih goric na nadmorski višini nad 200 m.

Na območju Krške ravni leži Šentjernejsko polje (zahodni del ravni), mokrotno in travnato Zakrakovje, ki se nadaljuje v Krakovski gozd (severno od reke Krke), Krško polje (osrednji del ravni) in Brežiško polje (vzhodni del ravni), kjer leži območje občine Brežice.

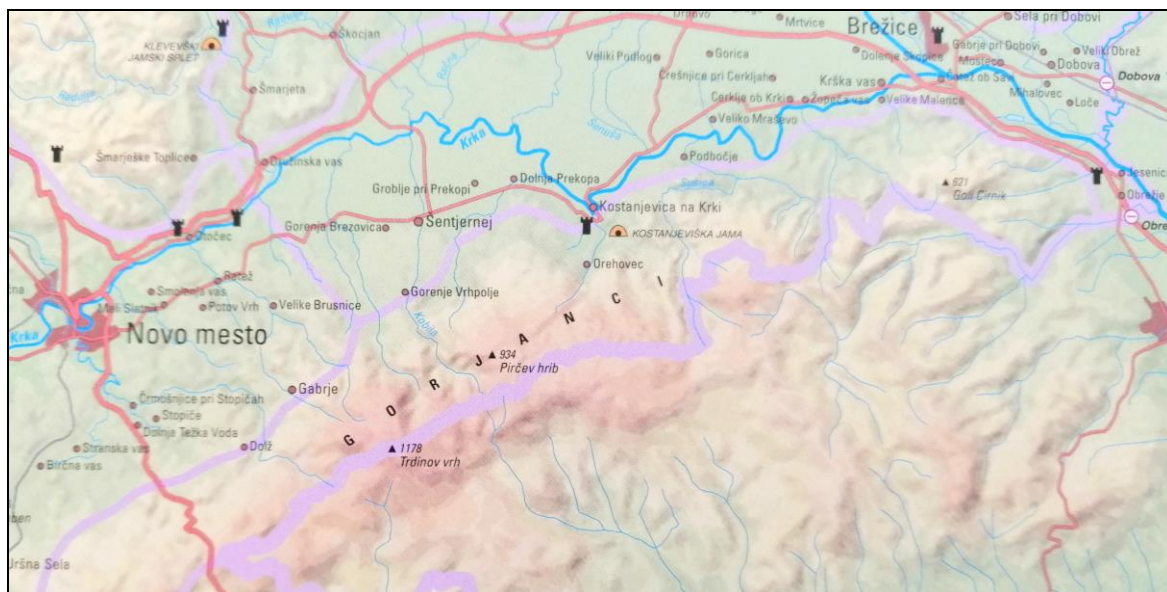
Slika 4: Območje Krške ravni

4.3 Gorjanci

Gorjanci planotasto hribovje, ki se vleče od jugozahoda proti jugovzhodu vzdolž meje s Hrvaško.

Območje občine Brežice spada med gričevnat vzhodni del Gorjancev, ki se dviga nad Čatežem ob Savi in proti vzhodu potone pod nasutine savskega peska in prod. Povprečna višina Gorjancev je 470 m in so v povprečju za približno 200 m višji od Bizeljskega in Krškega gričevja. Območje Gorjancev je zaradi neugodnih reliefnih razmer redko poseljena pokrajina. Skoraj dve tretjini vseh površin na Gorjancih porašča gozd, slaba četrtina je travnikov in pašnikov, ki se zaradi praznjenja naselij zaraščajo. Vinogradi pokrivajo 3 % površine. Največ vinogradov je jugovzhodno od Kostanjevice, v spodnjem delu Podbočja, v naselju Vinji Vrh, Vrhovska vas in med naselji

Mrzlava vas in Cerina ter nad Veliko Dolino okoli naselij Ponikve in Cirknik. V vzhodnem delu Gorjancev se razvija turistično-rekreativno območje – grad Mokrice pri naselju Velika Dolina in Klunove toplice v Bušči vasi.

Slika 5: Območje Gorjancev

5 NARAVNE ZNAČILNOSTI

Vir (za celotno poglavje 5): Slovenija, pokrajine in ljudje, Založba Mladinska knjiga, Ljubljana, 1998.

Občino Brežice zajemajo tri značilna območja (Krško, Senovsko in Bizeljsko gričevje, Krška ravan ter Gorjanci) so v nadaljevanju predstavljene naravne značilnosti za ta tri območja. Območja segajo preko meja obravnavane občine, zato so opisi omejeni na elemente znotraj občine.

5.1 Geološka zgradba in geomorfološke razmere

Gorjanci so sestavljeni iz dveh tektonskih enot: gorjanske na severu (slovenski del Gorjancev) in žumberške na jugu (hrvaški del Gorjancev). Vzhodni del Gorjancev (območje občine Brežice) je zgrajen predvsem iz apnenca, ki se ponekod menjava z dolomitom in laporjem. Na tem območju Gorjancev so se ohranile miocenske kamnine, največ jih je nad veliko Dolino, Čatežem in Buščo vasjo, kjer prevladujejo peski, peščenjaki, gline ter glinasti in apnenčasti laporji.

Severni del občine Brežice pokriva Bizeljsko gričevje, ki ga sestavljata dve tektonski enoti: orliška antiklinala (zgrajena iz triasnih, krednih in miocenskih usedlin) in bizeljska sinklinala (zgrajena iz rahlo nagubanih miocenskih in pliocenskih kamnin). Med seboj ju loči bizeljski prelom v balatonski smeri. V osrednjem delu Bizeljskega gričevja prevladuj lapor, v dolinah in na obrobju pa glina, melj in pesek.

Krško ravan sestavljajo tri tektonske enote: krška in savska udorina ter bizeljska sinklinala. Čez zahodni del Krške ravni poteka krška udorina. Savska udorina poteka čez sredino Krške ravni v dinarski smeri od SZ proti JV mimo Krškega in Brežic ter je tektonsko aktivna. Zapolnjena je predvsem s peščenimi in prodnimi nasutinami reke Save. Vzhodno od savske udorine je bizeljska sinklinala, zgrajena je iz rahlo nagubanih miocenskih in pliocenskih kamnin.

Pesek in prod pokrivata slabo polovico pokrajine, ki ju je nanese Sava. Prevladujeta predvsem na zahodnem in južnem delu Brežiškega polja, na Krškem ter Šentjernejskem polju. Polovica Krške ravni je sestavljena iz gline in melja, prevladujeta predvsem v Zakrakovju, Krakovskem gozdu ter severnem delu Brežiškega polja. Največ so ju nanese potoki s Krškega in Bizeljskega gričevja.

5.2 Klimatske razmere

Pokrajina ima zmerno celinsko podnebje. Količina padavin se zmanjšuje od zahoda proti vzhodu in od Posavskega hribovja proti Krški ravni, torej od severa proti jugu. Najbolj je namočeno Senovsko gričevje, kjer pade od 1100 do 1300 mm padavin, največ vzdolž Bohorja, ob katerem se izločijo vlažne zračne gmote, ki potujejo proti severu, severovzhodu in vzhodu. Krško gričevje dobi na severozahodu do 1200 mm padavin, na jugovzhodu pa do 1100 mm. Ker so padavine sorazmerno enakomerno razporejene prek leta, viški in nižki niso izraziti; prvi višek je junija, ko povsod pade nad 100 mm dežja, in drugi novembra. Prvi nižek je februarja ali januarja, ko pade okrog 60 mm padavin in drugi oktobra. Najbolj je namočeno poletje, najmanj zima.

Povprečna letna temperatura je med 9 in 10 °C, julijska med 18 in 20 °C in januarska okrog -1 °C. Letna temperaturna amplituda je na severozahodu približno 19 °C in na jugovzhodu 21 °C. To pomeni, da se celinskost podnebja glede temperatur in padavin stopnjuje od SZ proti JV.

Gričevja so spomladi in jesen v območju toplega pasu nad hladnim zrakom v dolini Save in Krški kotlini, zato so toplejša od nižjih predelov, kar je ugodno za vinograde in sadovnjake. Pozimi inverzijski zrak pogosto prekrije tudi gričevja, zato so temperaturne razlike med slemenami ter dolinami in sosednjo kotlino majhne. Na leto je okrog 80 dni z meglo: po slemenih nekaj manj, po vlažnih dolinah nekaj več.

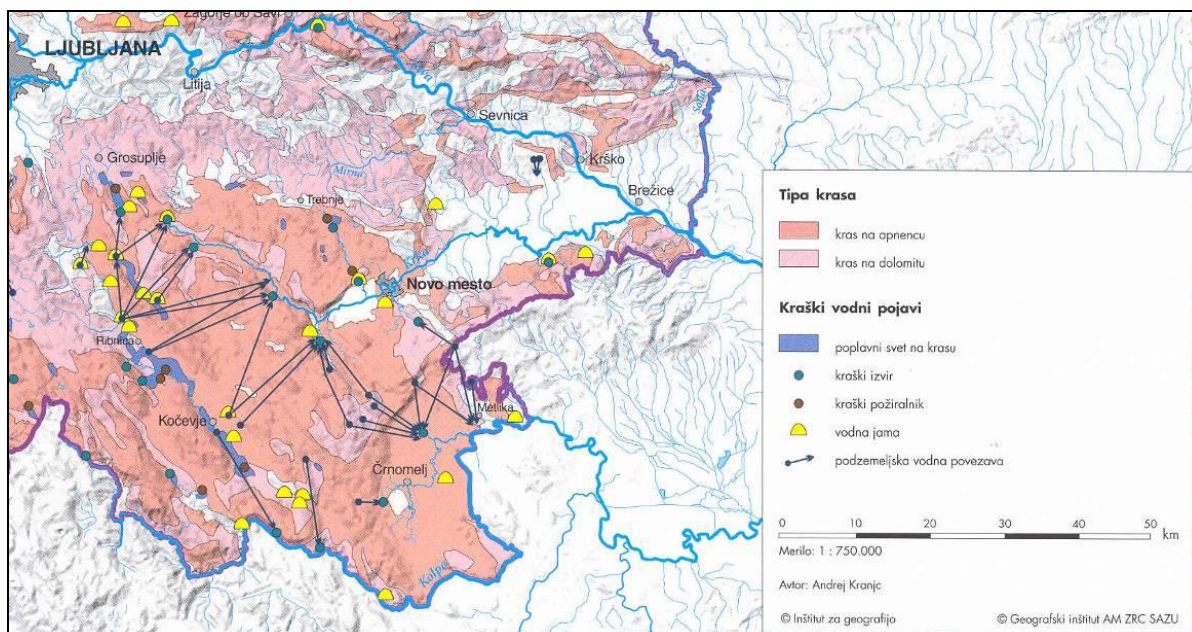
5.3 Hidrogeografske razmere

Večina Gorjancev je zgrajenih iz prepustnih kamnin in zato je mreža vodotokov tu zelo redka. Največ jih je na vzhodnem delu Gorjancev, npr. levi pritoki reke Krke, ki so stalni. Občasno, ob večjih padavinah, narastejo naslednji manjši vodotoki: Sušica, Piroški potok, Globočec, Prilipski, Grajski in Dolinski potok ter mejna rečica Bregana.

Ob vznožju vzhodnega dela Gorjancev je ob desnem bregu Save pri naselju Prilipe še ena zanimivost: okoli 800 m dolga in do 35 m široka mrtvica, ki je po regulaciji reke Save še edina ohranjena mrtvica v spodnjem delu Savinega toka v Sloveniji.

Med glavne vodotoke pokrajine treh gričevij spada reka Sava (osrednji del gričevja), Sotla (vzhodni del gričevja), Mirna (severozahodni del gričevja) in Radulja (jugozahodni del gričevja) ter večji posamezni potoki, ki izvirajo iz Krškega, Senovskega ter Bizeljskega gričevja. Iz območja Bizeljskega gričevja v reko Savo tečejo Potočnica, Močnik, Volčji potok, Sromljica, Graben, Gabrnica in Žabjek. V reko Sotlo pa se zlivata Bizeljski potok in Dramlja.

Krška ravan je zaradi stalnega pogrezanja pritegnila glavne vodne tokove (Savo, Krko in Sotlo) s širšega zaledja. Sava in Sotla naj bi pred tem tekli severno od tod proti vzhodu, Krka pa zahodno od tod proti Beli krajini. Poplavna območja pokrivajo kar tretjino Krške ravni, saj poplavlja vse tri omenjene reke, prav tako pa tudi večina njenih pritokov, predvsem tistih iz Krških in Bizeljskih gor. Najpogosteje poplavlja reka Krka, običajno večkrat letno, včasih tudi več kot desetkrat na leto. Ob reki Savi je poplavno območje urezano med Krško in Brežiško polje. Reka Sotla poplavlja predvsem na hrvaški strani, na slovenski strani pa se najbolj razširi ob Kapelskih goricah.

Slika 4: Hidrogeografske razmere

5.4 Prst in rastje

Tipi prsti so na Gorjancih v celoti odvisni od kamninske podlage. Na apnencih in dolomitih prevladujejo pokarbonatne in rjave skeletne prsti. Na območjih, kjer je več laporja pa prevladuje kisljava prst. Gorjance v večini pokrivajo obsežni bukovi gozdovi, na bolj strmih južnih legah in predvsem v vzhodnem delu uspeva tudi črni gaber.

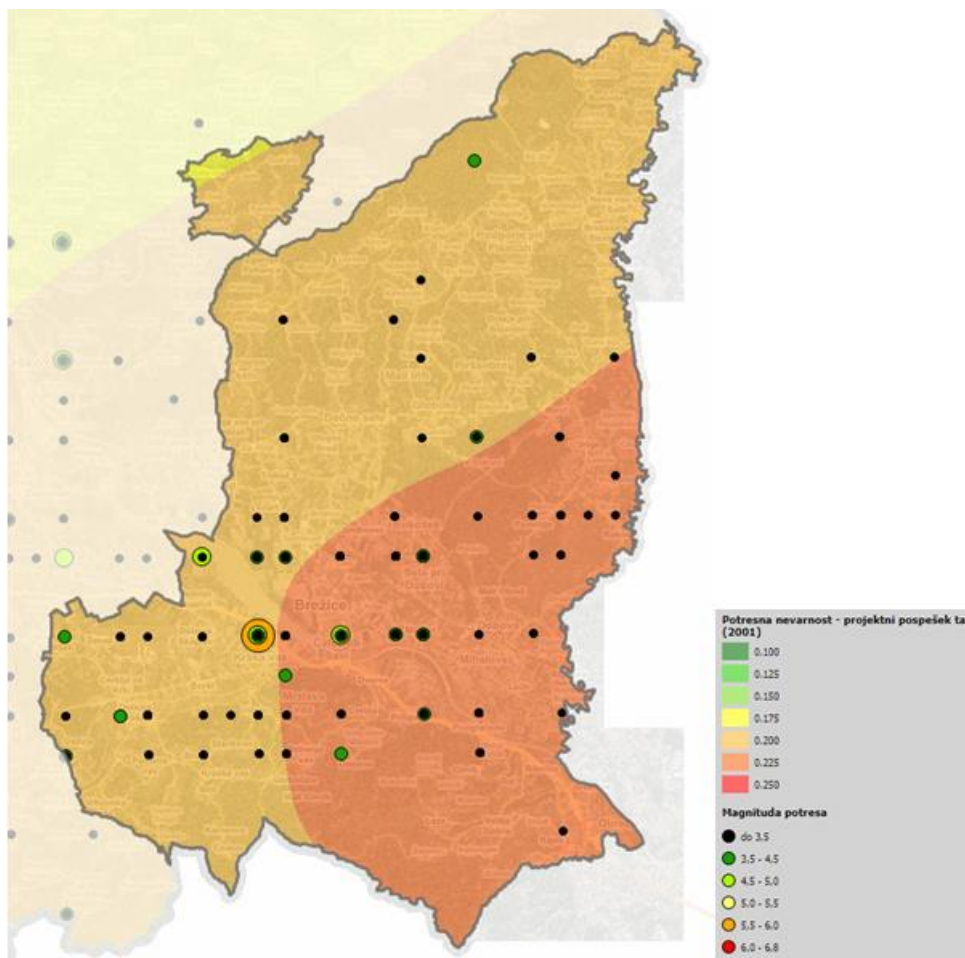
Na dnu dolin treh gričevij so se na glinastih nanosih ob potokih razvile oglajene prsti, na katerih prevladujejo mokrotni travniki. V Bizeljskem gričevju je največ teh površin ob potokih Močnik, Sromljica, Gabrnica in Dramlja. Ob Sotli, na vzhodnem robu Bizeljskega gričevja, so na peščenih in prodnatih nanosih nastale obrečne prsti, na katerih prevladujejo travniki in njive. Na položnih slemenih iz glin in melja, ob vznožju gričevja, so se zaradi zadrževanja padavinske vode razvile psevdoolglajene prsti, na nekoliko starejših slemenih iz melja, peska in glinastega laporja pa kisle rjave prsti.

Na prisojnih pobočjih prevladujejo vinogradi in sadovnjaki, na osojnih pa gozd, ki pokriva polovico pokrajine. Naravno rastje pokrajine je bukov gozd, ob vznožju gričevij pa se pojavlja tudi gozd belega gabra (od Arrovega sela do Župelevca v Bizeljskem gričevju) in gozd hrasta gradna (v Krškem gričevju).

V Krški ravni so na razvoj prsti in rastja najbolj vplivala grobost rečnih nanosov ter talna in padavinska voda. Na glinastih nanosih potokov, kjer sega podtalna voda večji del leta skoraj do površine, je nastala oglajena prst. To območje poraščajo mokrotni travniki, ki jih lahko kosijo le v sušnih poletnih mesecih (na območju Zakrakovja, Krakovskega gozda, Dobrave in ob potokih s Krškega ter Bizeljskega gričevja). V osrednjem delu Krške ravni se je razvila rodovitna rjava prst zato na tem območju prevladujejo njive (območje Šentjernejskega, Krškega in Brežiškega polja). Ob vodotokih rasejo vrbe, jelše in topoli, na glinastih nanosih pa hrast dob ter beli gaber. Gozd danes pokriva le četrtino Krške ravni, od nekdanjih obsežnih in strnjenih poplavnih gozdov hrasta doba je ostal le Krakovski gozd.

5.5 Potresna nevarnost

Po podatkih Agencije RS za okolje spada območje občine Brežice na območje s potresnim pospeškom tal 0,225 (obsega območje od hrvaške meje na vzhodu, čez naselje Stara vas – Bizeljsko in naselja Brežice ter do naselja Mali Cirkov na jugu občine), 0,200 (obsega območje od gričevnatega severnega dela občine do jugozahodnega roba občine) in 0,175 (severozahodni rob občine).

Slika 5: Potresna nevarnost – projektni pospešek tal in magnituda potresa (vir: PISO, februar 2022)

6 PRAVNI REŽIMI

6.1 Varstvo narave

Na območju občine Brežice je 7 ekološko pomembnih območij, 10 območij Nature 2000, 6 območij zavarovanih območij, 33 območij naravnih vrednot, 17 točkovnih naravnih vrednot in 26 jam kot naravnih vrednot.

Območja varstva narave so prikazana na grafični prilogi na listu 2.

6.2 Varstvo kulturne dediščine

Na območju občine Brežice je 65 spomenikov in 13 vplivnih območij spomenika, 206 enot dediščine, 56 arheoloških najdišč ter 32 vplivnih območij.

Območja varstva kulturne dediščine so prikazana na grafični prilogi na listu 2.

6.3 Poplavna in erozijska območja

Osnovni vodotoki na območju občine Brežice so reka Sava, Krka in Sotla ter potoki Sromljica, Gabernica, Ribjek, Dramlja, Negot in Prilipski potok. Poleg njih so še številni manjši potoki in hudourniki, predvsem na severnem delu občine.

Poplave se pojavljajo predvsem v širšem pasu ob Savi in Krki.

Erozijska območja so po celotnem območju občine, razen na uravnanim Brežiškem polju. Pojavljajo se erozijska območja, ki zahtevajo običajne zaščitne ukrepe, le med Oklukovo Goro in Volčjem so erozijska območja, ki zahtevajo zahtevne zaščitne ukrepe.

Plazovita in plazljiva območja na območju občine niso evidentirana.

Poplavna in erozijska območja so prikazana na grafični prilogi na listu 3.

6.4 Vodovarstvena območja in varstvo gozdov

Na območju občine Brežice so vodna zajetja z varstvenimi pasovi.

Varstveni pas vodnega vira	Površina (ha)
I. varstveni režim	2,90
II. varstveni režim	547,28
III. varstveni režim	3123,65

Na območju občine Brežice je po namenski rabi 9.540 hektarjev gozdov, po dejanski rabi pa 9.767 ha gozdov. Od tega je 171 hektarjev zavarovanih kot varovalni gozd. Gozdni rezervati na območju občine Brežice niso evidentirani.

Vodovarstvena območja in varovalni gozdovi so prikazani na grafični prilogi na listu 4.

6.5 Načini urejanja prostora

Na območju občine Brežice so v veljavi naslednji državni prostorski akti:

- Lokacijski načrt za avtocesto na odseku Krška vas – Obrežje (Uradni list RS št. 34/01, 23/02),
- Lokacijski načrt za avtocesto na odseku Smednik – Krška vas (Uradni list RS št. 105/02, 108/03),
- Lokacijski načrt za mednarodni železniški mejni prehod Dobova (Uradni list RS št. 81/03),
- Državni prostorski načrt za gospodarsko središče Feniks v Posavju (Uradni list RS št. 23/12),
- Državni prostorski načrt za območje hidroelektrarne Brežice (Uradni list RS št. 50/12),
- Državni prostorski načrt za območje hidroelektrarne Mokrice (Uradni list RS št. 69/13),
- Državni lokacijski načrt za preložitev regionalne ceste R II – 420 na območju naselja Dobova (Uradni list RS št. 24/05, 50/05),
- Uredba o državnem prostorskem načrtu za letališče Cerklje ob Krki (Uradni list RS št. 73/08).

V pripravi je Državni prostorski načrt za cestno povezavo od Krškega do Brežic (faza: dopolnitev osnutka DPN)

Sprejetih je 51 občinskih izvedbenih prostorskih aktov (OPPN, OLN, ZN, LN, UN), predvidenih za pripravo v veljavnem OPN pa je 42 občinskih izvedbenih prostorskih aktov.

Državni prostorski akti ter občinski izvedbeni prostorski akti so prikazani na grafični prilogi na listu 5.

7 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

7.1 Razvoj v preteklosti

Prvo štetje prebivalstva za območje občine Brežice je v sredini 19. stoletja izvedla Avstro-Ogrska, takrat je na tem območju živelo 15.839 prebivalcev. V času druge svetovne vojne so bile Brežice z okolico del nemškega zasedbenega območja. Širše brežiško območje je bilo predvideno za načrtno naselitev Kočevskih Nemcev, zato je bil velik del prebivalstva iz tega področja izseljen v Srbijo, Nemčijo ali drugam.

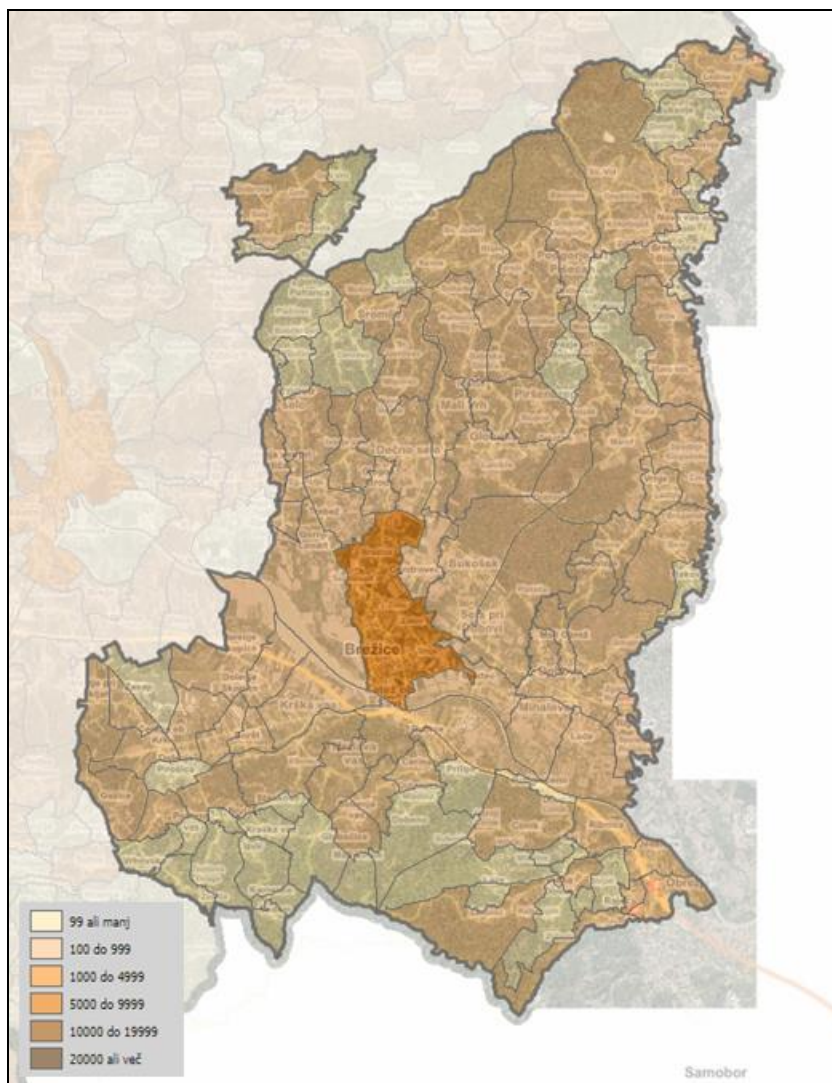
Po 2. svetovni vojni se je začel hiter gospodarski razvoj mesta Brežice in okolice. V letu 1953, ko je bil izveden popis prebivalstva, je na območju občine Brežice v 113 naseljih prebivalo 25.754 ljudi.

Po letu 1991 in razpadu nekdanje skupne države se je spremenilo tudi gospodarstvo v občini Brežice. Zaradi izgube trga in počasne prilagoditve novim razmeram so propadla številna podjetja. Občina Brežice je v letu 1994 obsegala 268 km² in imela po podatkih popisa iz leta 1993 24.875 prebivalcev.

V zadnjih dvajsetih letih je zaznati upad števila prebivalstva. To je predvsem posledica negativnega prirasta prebivalstva in izseljevanja prebivalcev v druge občine. Porast prebivalstva se kaže samo v naseljih Brežice, Dobova, Trebež, Artiče, Dečno Selo, Glogov Brod, Velika Dolina, Nova vas pri Mokricah, Poštena vas, Globočice, Cirkov ter Gazice. Občina Brežice ima tudi neugodno razmerje med mladimi, starimi in delovnim kontingentom (delež mladih se stalno znižuje na račun starejših). Velik del občine je opredeljen kot strnjeno demografsko ogroženo območje - širše območje Bizeljskega ter območje Gorjancev, ki so že v SPRS opredeljeni kot demografsko ogroženo območje.

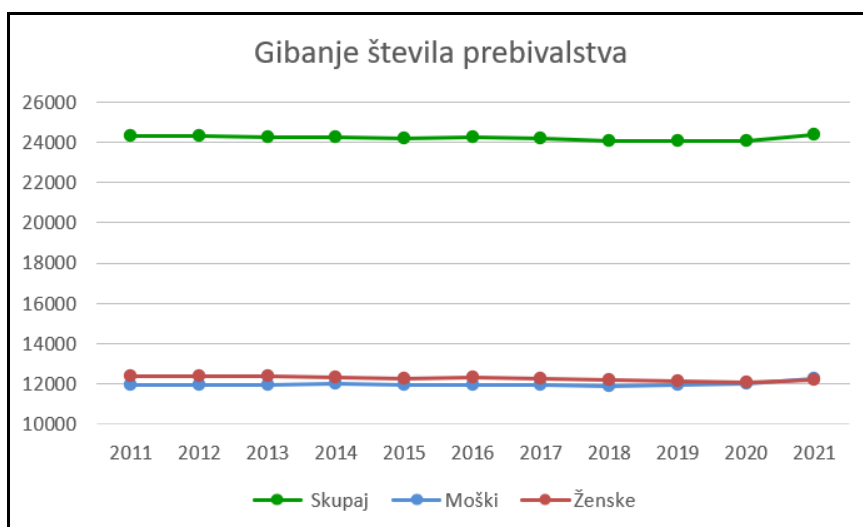
7.2 Gibanje števila prebivalstva

Na dan, 1. 7. 2022 je imela občina 24.370 prebivalcev (12.218 moških in 12.068 žensk), kar občino Brežice uvršča na 13. mesto občin po številu prebivalstva v državi. Med naselji imajo največ prebivalcev Brežice (6.919 prebivalcev), ki predstavljajo upravno, gospodarsko, izobraževalno in kulturno središče občine. Naselja z večjim številom prebivalcev so predvsem v okolici Brežic, v ravninskem delu občine. Hribovita in gričevnata območja na jugu in severu so redkeje poseljena.

Slika 6: Število prebivalcev po naseljih (PISO, februar 2022)

Pregled gibanja števila prebivalstva v zadnjih desetih letih kaže na rahlo upadanje, v zadnjem letu pa je zaznati naraščanje prebivalstva.

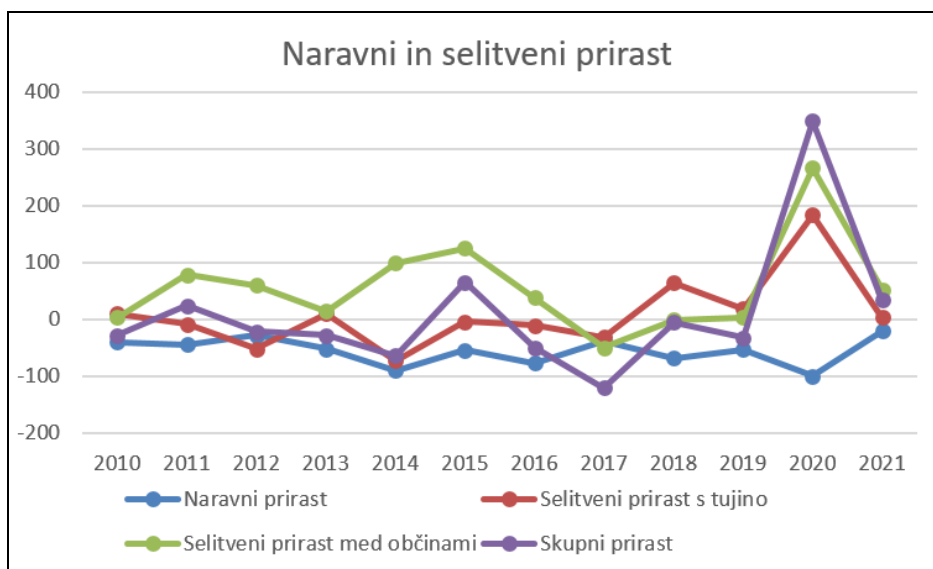

Slika 7: Gibanje števila prebivalcev

7.3 Naravni in selitveni prirast

V letu 2020 je bilo število živorojenih nižje od števila umrlih, kar pomeni, da je bil naravni prirast v občini na 1.000 prebivalcev negativen, znašal je -4,1 (v Sloveniji -2,5). Selitveni prirast na 1.000 prebivalcev pa je bil v občini pozitiven, znašal je 18,5. Seštevek naravnega in selitvenega prirasta na 1.000 prebivalcev v občini je bil torej pozitiven, znašal je 14,4 (v Sloveniji 6,2).

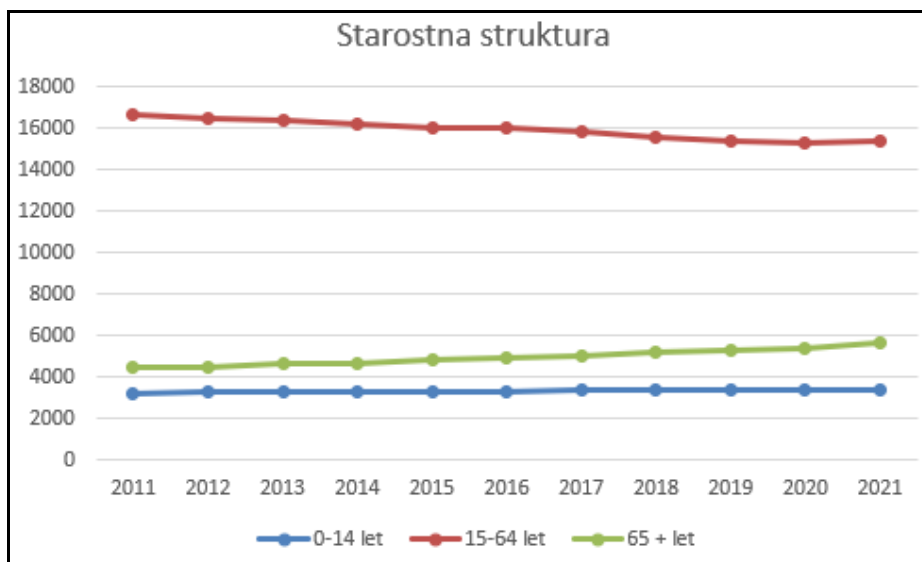
Naravni prirast je v zadnjih desetih letih negativen od leta 2019 naprej pa se še naprej znižuje. Selitveni prirast je bil med leti 2010 in 2015 pozitiven, od leta 2015 naprej pa se je precej spreminjal, med leti 2019 in 2020 se je strmo zvišal, v naslednjem letu pa zopet upadel na običajno dolgoletno raven. Takšno posebnost je zaznal tudi Statistični urad na ravni celotne Slovenije in jo pojasnil v objavi Selitveno gibanje, Slovenija, 2020: »Visoko število notranjih selitev v letu 2020 je bilo v veliki meri povezano z ukrepi za zaježitev širjenja bolezni covid-19. Precej prebivalcev se je namreč po prepovedih gibanja med občinami marca in oktobra 2020 odločilo za prijavo spremembe prebivališča (največkrat so bile to prijave začasnega prebivališča v drugi občini), kar smo statistično zaznali kot notranje selitve. Omenjeni ukrepi so marsikoga spodbudili k prijavi prebivališča na naslovu, kjer dejansko prebiva. Pričakovati je, da si bo vsaj del teh selivcev sčasoma na istem naslovu uredil stalno prebivališče oz. da bo redno podaljševal začasno prebivališče. Zagotovo pa del prijav začasnega prebivališča po umiku omenjenih ukrepov ne odraža več dejanskega stanja: to so najverjetneje prijave na naslovih sekundarnih bivališč in počitniških bivališč oz. vikendov.«

Slika 8: Naravni in selitveni prirast prebivalstva

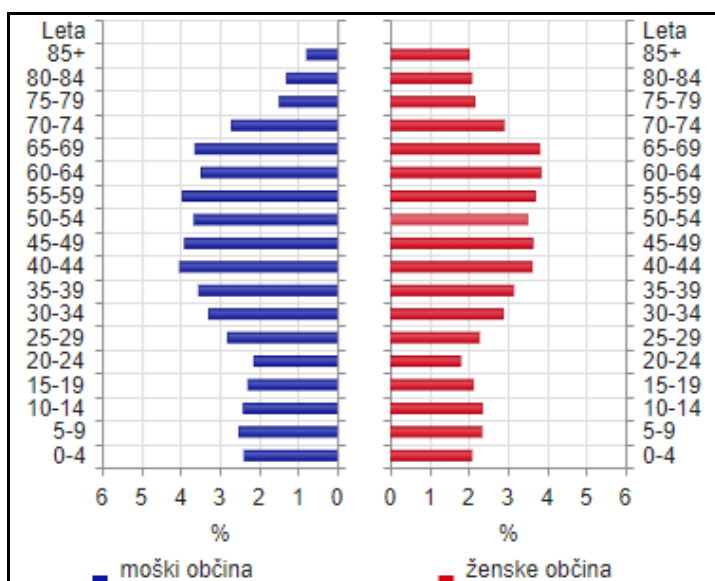
7.4 Starostna struktura prebivalstva

V zadnjem desetletju je za starostno strukturo občine značilno, da je število mladih (0-14 let) vseskozi manjše od števila starejših (nad 65 let). Iz podatkov je razvidno, da se razlika med številom mladih (0-14 let) in starejših (65 + let) veča. Postopno upada tudi število srednje generacije (15-64 let).

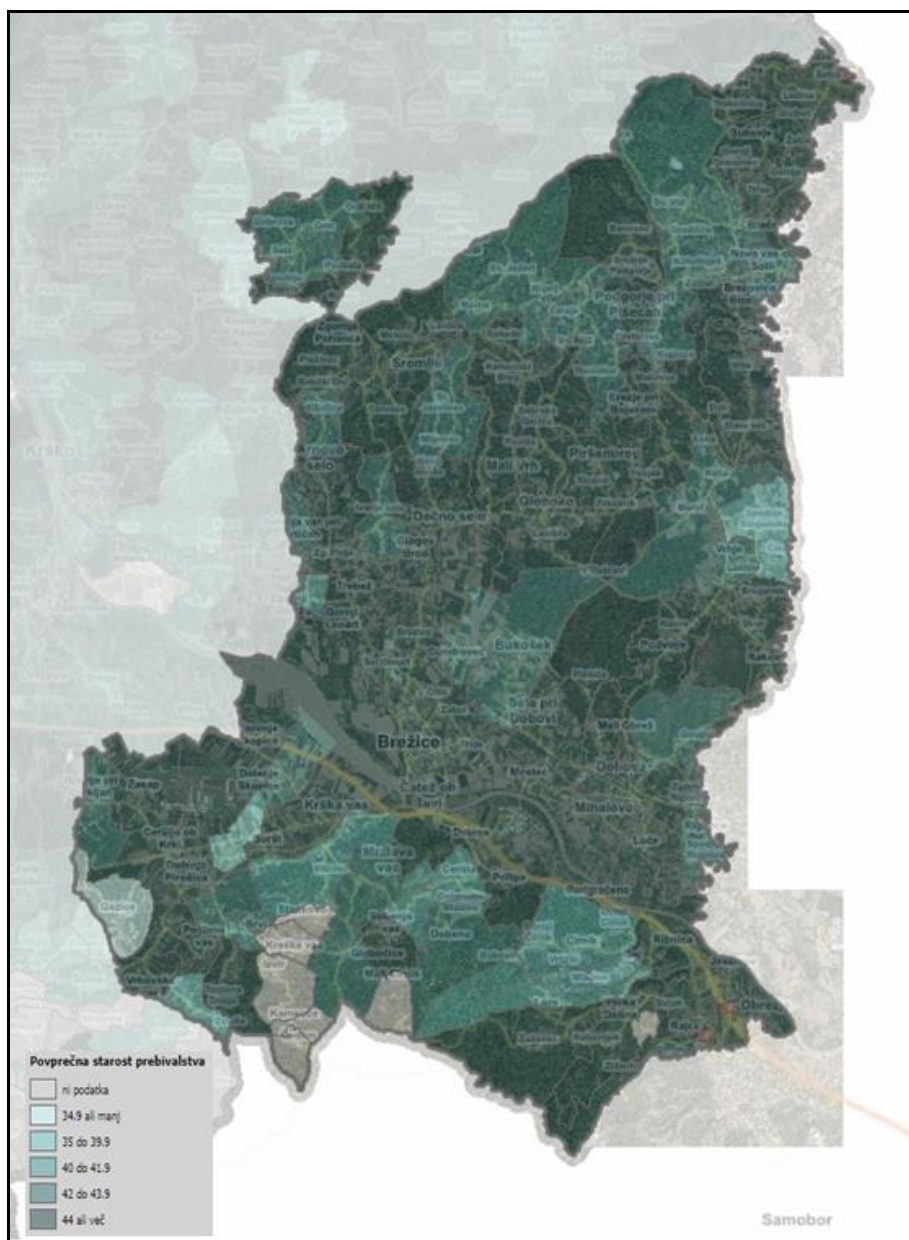
Slika 9: Starostna struktura prebivalstva po letih

Prebivalstvena piramida za leto 2020 kaže, da se število otrok zmanjšuje (piramida spodaj postaja ožja), hkrati pa se povečuje število starejših (številčno močne generacije, sedaj stare med 50 in 70 let prehajajo v pozno starostno obdobje).

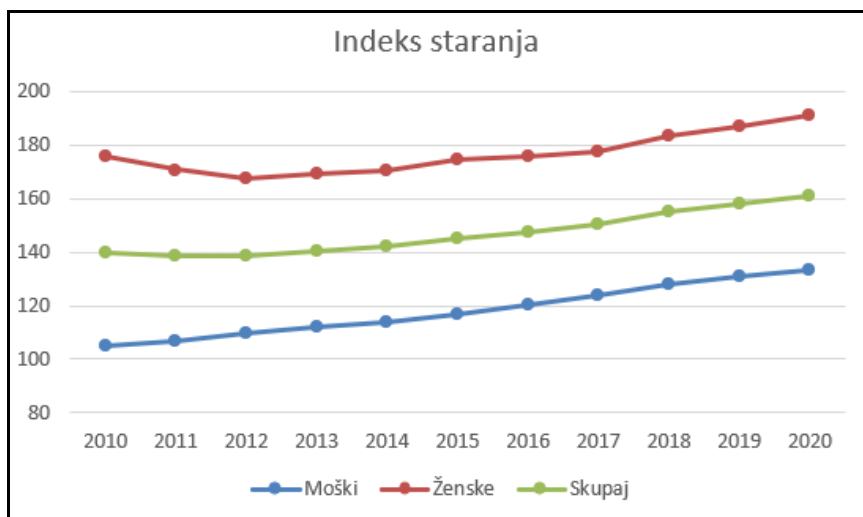
Slika 10: Prebivalstvena piramida za leto 2020

Povprečna starost občanov je bila leta 2020 45,2 leta in tako višja od povprečne starosti prebivalcev Slovenije (43,6 leta). Od leta 2010 se je povprečna starost povečala za dve leti, takrat je znašala namreč 43,1 let. Naselja z najvišjo povprečno starostjo so na južnem delu občine ter nekatera naselja na severu občine.

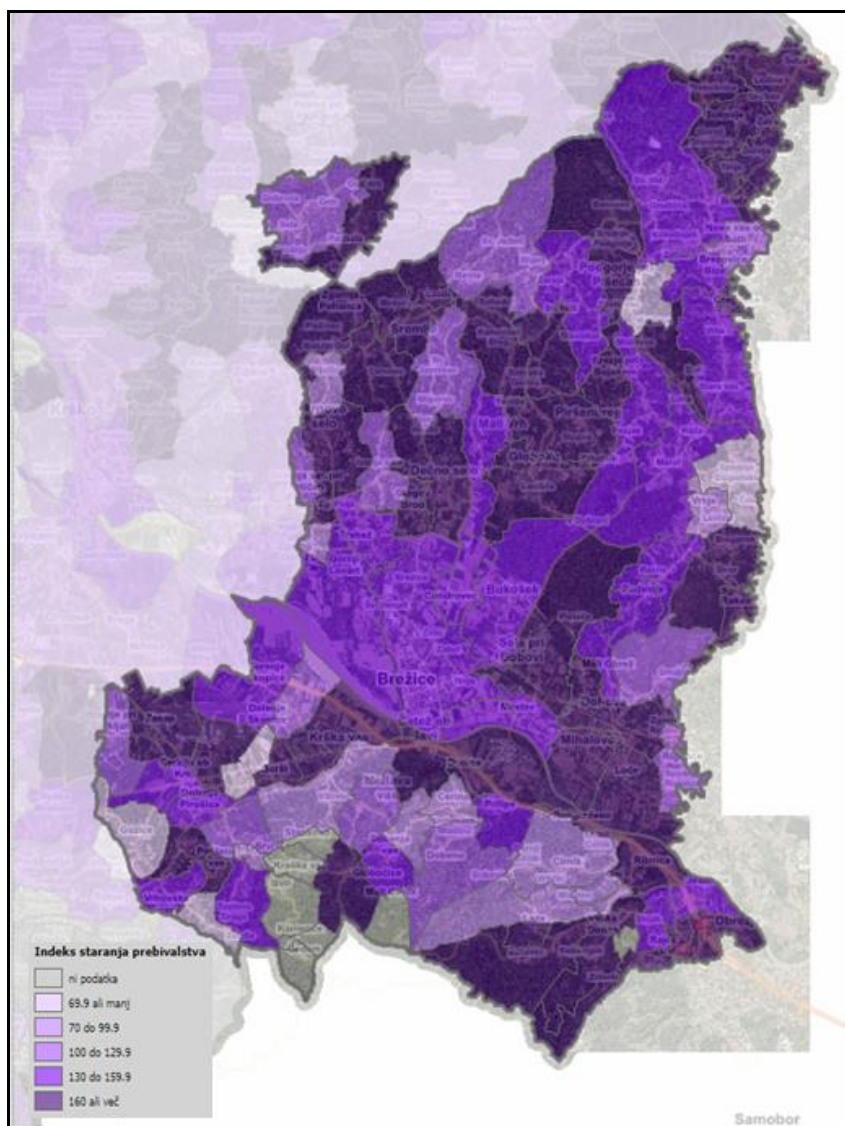
Slika 11: Povprečna starost prebivalstva po naseljih (PISO, februar 2022)

Med prebivalci te občine je bilo število najstarejših – tako kot v večini slovenskih občin – večje od števila najmlajših: na 100 oseb, starih 0–14 let, je prebivalo 161 oseb, starih 65 let ali več. To razmerje pove, da je bila vrednost indeksa staranja za to občino višja od vrednosti tega indeksa za celotno Slovenijo (ta je bila 136). Pove pa tudi, da se povprečna starost prebivalcev te občine dviga v povprečju hitreje kot v celotni Sloveniji. Podatki, prikazani po spolu, pokažejo, da je bila vrednost indeksa staranja za ženske v vseh slovenskih občinah, razen v treh (Dobrovnik/Dobronak, Jezersko in Loški Potok), višja od indeksa staranja za moške. V občini Brežice je bilo – tako kot v večini slovenskih občin – med ženskami več takih, ki so bile stare 65 let ali več, kot takih, ki so bile stare manj kot 15 let; pri moških je bila slika enaka.

Slika 12: Indeks staranja prebivalstva po letih

Naselja z visokim indeksom staranja so predvsem v gričevnatem delu občine in okoli Savske ravnice ter v hribovitem južnem delu občine.

Slika 13: Indeks staranja prebivalstva po naseljih (PISO, februar 2022)

7.5 Družine in gospodinjstva

Najnovejši podatki o družinah in gospodinjstvih so dostopni za leto 2021. V tem letu je bilo v občini Brežice 10.202 gospodinjstev in 7.027 družin, kar pomeni, da je 3.175 družin živelo v več gospodinjstvih. Enočlanskih gospodinjstev je bilo 3.385 (33,2 %), veččlanskih družinskih 6.524 (63,9 %), veččlanskih nedružinskih pa 293 (2,9 %). Povprečno gospodinjstvo je štelo 2,4 člana (v Sloveniji pa 2,5 člana).

Med družinami je bilo 2.300 (32,7 %) takih brez otrok in 4.727 (67,3 %) z otroki. Povprečno število otrok v družinah je bilo leta 2021 1,02 (v Sloveniji pa 1,1), samo v družinah z otroki pa povprečno 1,51 (v Sloveniji 1,56). Tako število gospodinjstev kot število družin od leta 2011 počasi narašča.

	2011	%	2015	%	2021	%
Gospodinjstva - SKUPAJ	9.979	100	9.915	100	10.202	100
Enočlanska gospodinjstva	3.239	32,5	3.175	32,0	3.385	33,2
Veččlanska nedružinska gospodinjstva	281	2,8	218	2,2	293	2,9
Veččlanska družinska gospodinjstva	6.459	64,7	6.522	65,8	6.524	63,9
Povprečna velikost gospodinjstva	2,4		2,4		2,4	
Družine - SKUPAJ	6.874	100,0	6.946	100,0	7.027	100,0
Družine brez otrok	1.833	26,7	1.922	27,7	2.300	32,7
Družine z otroki	5.041	73,3	5.024	72,3	4.727	67,3
Povprečno število otrok v vseh družinah	1,12		1,09		1,02	
Povprečno število otrok v družinah z otroki	1,53		1,51		1,51	

8 ZNAČILNOSTI POSELITVE

8.1 Poselitev v preteklosti

Območje občine Brežice je bilo poseljeno že v prazgodovini, na to nakazujejo bogati keltski grobovi iz 2. stoletja pr. n. št. Zaradi ugodne strateške lege ob reki Savi in Krki, je skozi to območje v času Rimskega cesarstva potekala pomembna prometna povezava od Italije do Donave, tako imenovana cesta Aquileia (Oglej – Beograd).

Kraj Brežice se prvič omenja leta 1241 kot Rein (Breg), na začetku 14. stoletja je postal trg, ki je omogočal gospodarsko in druženo življenje ob določenih sejemskih dnevih. Naselje se je razvijalo okoli renesančnega gradu, postalo je pomembno obrtno in trgovsko središče jugovzhodnega dela Štajerske s svojo kovnico denarja. Ob koncu 15. stoletja jih je opustošil madžarski kralj Matija Korvin, znan tudi kot kralj Matjaž. V času turških vpadov so bile večkrat požgane in opljene. Zgodovino občine je zaznamovala tudi epidemija kuge, ki je svoj vrh dosegla v 17. stoletju.

V novem veku so Brežičani živeli predvsem od trgovine in prometa. Ker leži mesto ob reki Savi, ki je bila pomembna vodna pot iz avstrijskih pokrajin proti vzhodu, je bilo tu živahno rečno pristanišče. Še danes je ob nekdanjem bregu ohranjenih nekaj večjih hiš bogatih trgovskih družin. V 19. stoletju so Brežice bile upravno in obrtno središče Spodnjega Posavja na štajerski strani in so tekmovalle s Krškim, ki je bilo enako pomembno na kranjski strani. V času 2. svetovne vojne je nemški okupator z območja občine Brežice izgnal 17.259 ljudi in v izpraznjene hiše naselil kočevske Nemce. Po 2. svetovni vojni se je začel hitrejši gospodarski razvoj mesta in njegove okolice.

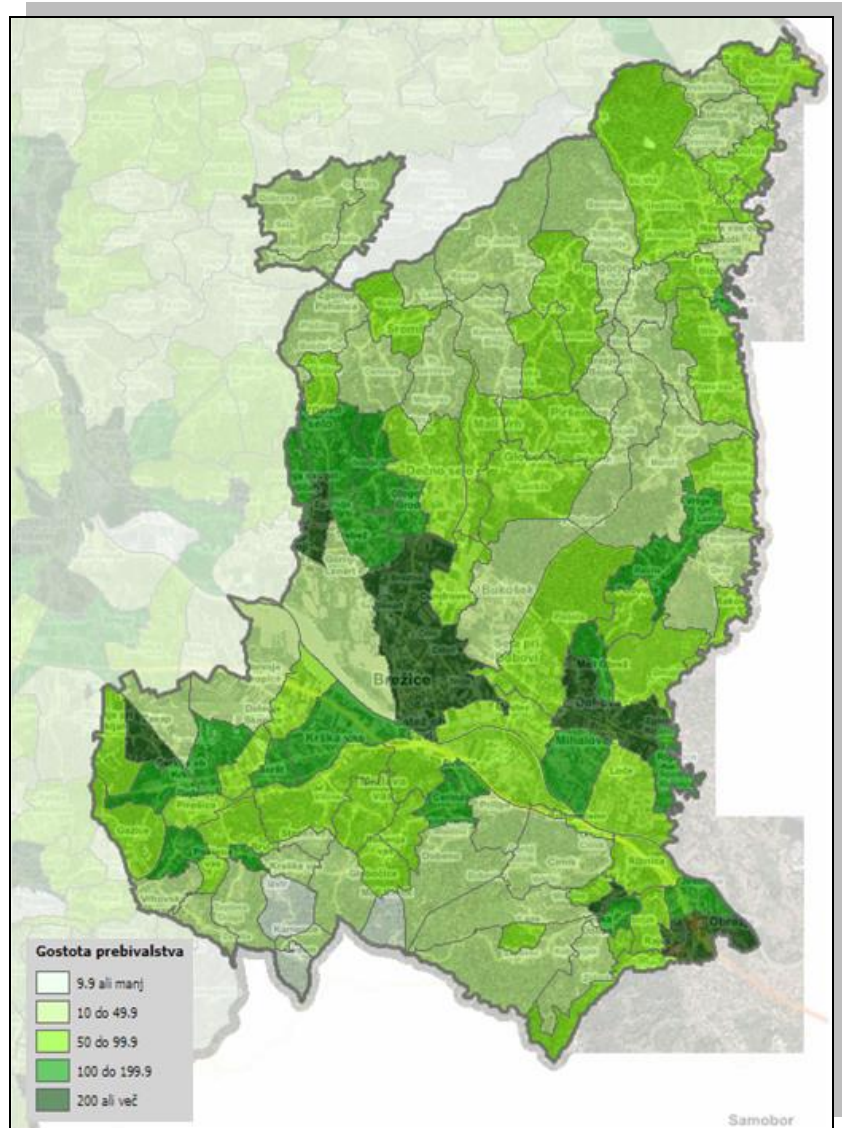
Bizeljsko gričevje je bilo prav tako poseljeno že v prazgodovini, saj je gričevnat svet tamkajšnjim prebivalcem omogočal varnost pred selitvami različnih roparskih plemen. To območje je v rimskem času imelo pomembno obmejno lego, saj je po reki Sotli tekla meja med rimskima provincama Norik in Panonik. Na tem območju je bila največja gostota poselitve sredi 20. stoletja, kjer je tu živelo približno 80 ljudi na km². Do leta 1991 se je število prebivalcev zmanjšalo za petino, največ v naseljih Silovec, Brezovica na Bizeljskem in v Bukovju.

Hriboviti južni del Brežic – vzhodni del Gorjancev je zaradi neugodnih reliefnih razmer redko poseljen. Na tem območju občine je največ prebivalcev živelo ob začetku 2. svetovne vojne. V drugi polovici 20. stoletja se je število prebivalcev močno zmanjšalo, v nekaterih naseljih celo za več kot polovico.

8.2 Gostota naseljenosti

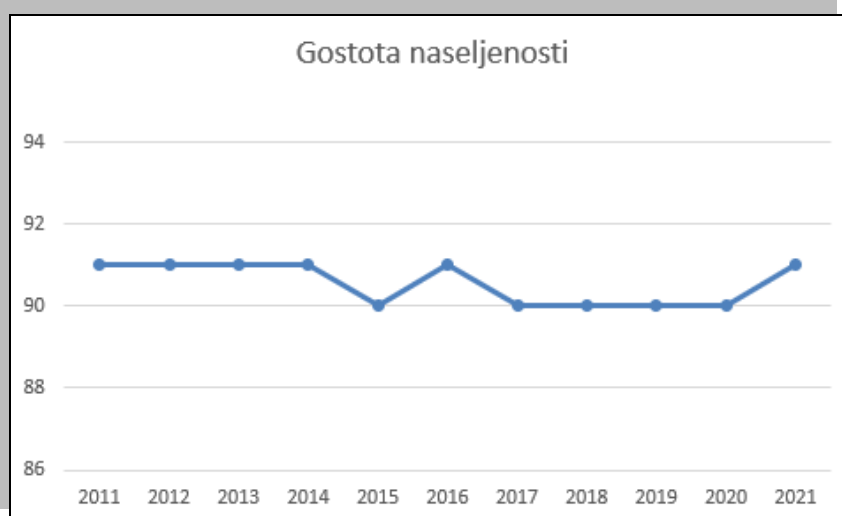
Površina občine je 268 km², v občini je 109 naselij. Naselja ležijo v povprečju na nadmorskih višinah okoli 230 m; od 142 m n.m.v. (Čatež ob Savi 142 m n.m.v., Obrežje 150 m n.m.v., Bizeljsko 175 m n.m.v., Dečno selo 180 m n.m.v., Pišece 250 m n.m.v., Bizeljska vas 330 m n.m.v.) do 450 m n.m.v. (Mali Cirk 450 m n.m.v., Pečice 420 m n.m.v.).

Zgostitveno območje poselitve je v ravninskem delu občine, predvsem Brežice in okoliška naselja ter okolica Dobove in ravnic ob Krki in Savi. Najredkeje je poseljeno območje v južnem hribovitem delu občine (9,9 ali manj prebivalcev na km²). Na kvadratnem kilometru površine občine živi povprečno 91 prebivalcev; gostota naseljenosti je manjša kot v celotni državi (104 prebivalci na km²).

Slika 14: Slika 1: Gostota prebivalstva po naseljih (PISO, februar 2022)

Gostota naseljenosti je v zadnjem desetletju skoraj enaka, giblje se med 90 in 91 prebivalci na km².

Slika 15: Gostota naseljenosti po letih

8.3 Poselitev in prometno omrežje

Skozi občino Brežice potekajo pomembni prometni koridorji:

- **avtocesta** Ljubljana – Obrežje (avtocesta A2) z dvema priključkoma (Brežice in Obrežje);
- **glavna železniška proga** Ljubljana – Dobova – d.m. z dvema železniškima postajama (Brežice in Dobova);
- **dve regionalni cesti 1. reda**, ki potekata od Krškega do Brežic in od Bizeljskega do Čateža;
- **dve regionalni cesti 2. reda**, ki potekata od zahodnega dela občine Brežice čez Cerklje ob Krki ter naprej do Čateža ob Savi ter od Brežic čez Dobovo do Rigonc (državna meja);
- **regionalne ceste 3. reda**, ki potekajo od zahoda proti vzhodu: od Čateža ob Savi čez Obrežje do Slovenske vasi (do državne meje), od Spodnje Pohance čez Kapele do državne meje v Rakovcu in od Krškega čez Zgornjo Pohanco, Pišece do Nove vasi ter povezuje mejni prehod Orešje – Bizeljsko.

Čez občino Brežice poteka del avtocestne povezave A2 (Karavanke – Obrežje), na območje občine vstopi pri naselju Gorenje Skopice in se konča ob državni meji s Hrvaško. Območje občine Brežice z avtocesto povezuje dva avtocestna priključka: v naselju Čatež ob Savi (priključek Brežice) in na Jesenicah na Dolenjskem (Obrežje). Celoten del avtoceste v občini poteka vzporedno z reko Savo.

Na območju občine sta dve regionalni cesti 1. reda, ena povezuje naselje Brežice s sosednjo občino Krško in z avtocesto v naselju Čatež ob Savi. Druga pa občino čez naselje Bizeljsko povezuje z občino Bistrica ob Sotli na severu. Obe regionalni cesti 2. reda potekata čez osrednji del občine, in sicer od zahoda proti vzhodu, čez naselje Cerklje ob Krki do Čateža ob Savi in od naselja Brežice čez Dobovo do Rigonc. Tri regionalne ceste 3. reda prav tako potekajo od zahoda proti vzhodu, vzporedno z avtocesto teče prometnica od Čateža ob Savi čez Obrežje do Slovenske vasi (državna meja s Hrvaško), naslednja prometnica poteka od Spodnje Pohance čez Kapele do državne meje v Rakovcu. Zadnja regionalna cesta 3. reda potekata čez gričevnato območje Bizeljskega, in sicer od Zgornje Pohance čez Pišece do Nove vasi in se zaključi v Orešju na Bizeljskem, ob državni meji.

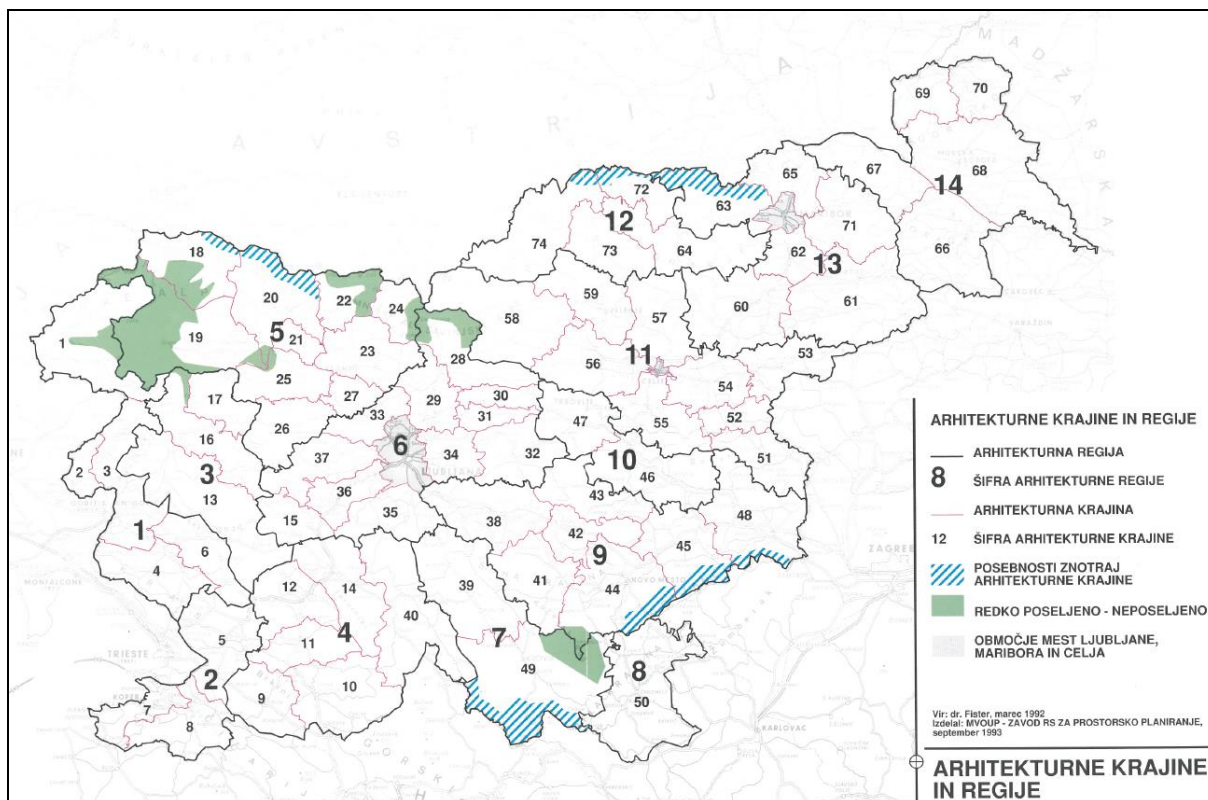
Večina pomembnejših naselij (občinsko središče, središča krajevnih skupnosti) je umeščenih ob eno od teh prometnic. Lokalne ceste so razporedene čez celotno območje občine in skupaj z regionalnimi cestami med seboj povezujejo naselja z občinskim oz. krajevnim središčem. Z lokalnimi povezavami so slabše opremljeni predeli na skrajnem severu in jugu občine, saj gre za hribovit in gozdnat svet.

Glavna železniška proga Ljubljana – Dobova – d.m. poteka čez osrednji del občine, od zahoda proti vzhodu. Na območju občine sta dve železniški postaji, v Brežicah in v Dobovi, kjer je tudi mednarodni mejni prehod s Hrvaško.

Poselitev in prometno omrežje sta prikazana na grafični prilogi na listu 6.

8.4 Arhitekturna regija in krajina

Povzeto po Fister P.; 1993: Arhitekturne krajine in regije Slovenije, Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije, Zavod za prostorsko planiranje, Ljubljana 1993.

Slika 16: Arhitekturne krajinne in regije (P. Fister, 1993)

Občina Brežice spada v **dolenjsko arhitekturno regijo**, oziroma podrobneje v **arhitekturno krajino Brežice**. To je značilno prehodno območje, ki ga določajo prometne smeri vzdolž porečja Krke, močno regionalno središče Novo mesto in deli slovenskega prostora, za katere je bila v preteklosti posebej pomembna agrarna raba. Arhitekturno je to še danes »spodnji« del osrednjega slovenskega prostora, na kar opozarja tudi ime, v preteklosti pa je bil možno povezan v odprti prostor proti Zagrebu.

Arhitekturna krajina Brežice skupaj s krajino Novo mesto in Kostanjevico ustvarja močan vpliv na ostali arhitekturni prostor, ki se do določene mere povezujejo v zasavsko in savinjsko-kozjansko regijo ter naprej proti Hrvaški.

Čprav se posamezne arhitekturne krajinne povezujejo v skupni prostor, ima vsaka tudi svoje posebnosti. V regijo jih združuje značilna razpršena poselitev po gričih, relativno redka mreža močnih centrov, načrtno oblikovane, samostojno stoječe lokalne dominante, najbolj pa arhitekturna tipologija. Ta združuje skromne in nekoliko bogatejše stavbe v enoten izraz – osrednjeslovenska hiša. Izraz izhaja iz ugotovitve, da v tem prostoru ni izjemno oblikovanih kmečkih stavb, ki pa vendarle skupaj s trškimi in mestnimi tvorijo enotno identiteto.

Večji del dolenjske regije sodi v identitetno slabo ohranjene in razpoznavne krajinske enote, zato mora biti glavni cilj preprečevanje še večjega propada teh vrednot, obenem pa naj bi vsaj v osrednjem delu poskusili razviti nove. Ta cilj mora biti povezan tudi s smotrno rabo prostora, ki bi moral vrniti nekdanjo vrednost razmerij med gradnjami in navezavo na zemljo.

Arhitekturna krajina: Brežice (9.48):

Oblikovanje naselij, dominante:

- Naselja so na prelomnici in ob komunikacijah; gručasto razporejene domačije so skrite v zelenju; dominante so neizrazite.
- Naselja so na ravnini, vzdolž komunikacije; razporejena so nepravilno v malih gručah ali deloma pravilno s parcelami pravokotno na cesti; dominante niso značilne.

Domačije, stavbe:

- A. Domačije so oblikovane v gručah okrog odprtih dvorišč; stanovanjske stavbe so vzdolž ceste; tlorisi so vzdolžni; stavbe so pritlične, lesene in ometane; strehe so dvokapne, strme; krite so z bobrovci (prvotno s slamo).
- B. Domačije so enotne; največkrat so postavljene pravokotno na cesto; stanovanjske stavbe so zidane, podaljšane v gospodarska poslopja, nadstropne, nad kletmi v pobočjih; strehe so dvokapne, strme, krite z borovci; posebnih detajlov ni.
- C. Domačije so nepravilne; stanovanjske stavbe so postavljene vzdolž ceste; tlorisi so vzdolžni; stavbe so zidane, pritlične, z mansardo; strehe so dvokapne, strme, s čopi; značilna kritina je bobrovec; "trški" vzori oblikovanja (fasadne členitve, okenske in vratne odprtine).

Posebnosti, dominante:

Arhitekturne posebnosti so razporejene ob naselju ali samostojno; kozolci dvojniki s simetričnimi strehami, kozolci dvojniki z nesimetričnimi strehami. Dominante so na izpostavljenih točkah in na dvignjenih položajih: dominante arhitekture; gradovi, cerkve.

9 ZNAČILNI TIPI NASELIJ NA OBMOČJU OBČINE BREŽICE

Poglavje v delu

10 TIPOLOGIJA OBJEKTOV V NASELIJH

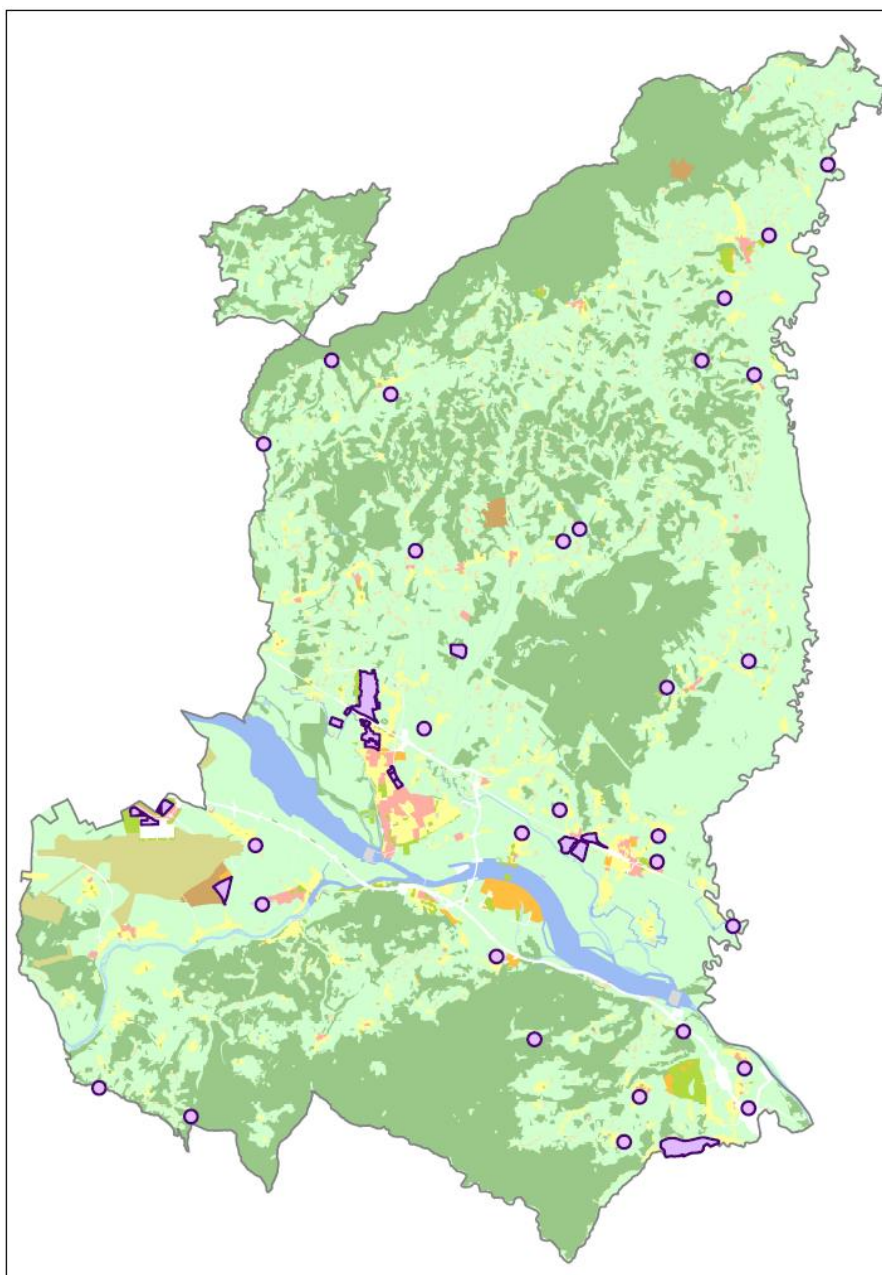
Poglavje v delu

11 GOSPODARSTVO IN DRUŽBENE DEJAVNOSTI

11.1 Gospodarstvo

11.1.1 Gospodarske cone

V veljavnem OPN SD3 Brežice je opredeljenih 53 območij za gospodarske dejavnosti (namenska raba IG – gospodarske cone, IP – površine za industrijo in IK – površine za kmetijsko proizvodnjo). Vseh površin za gospodarske dejavnosti je okoli 172,11 ha. Največje površine gospodarskih dejavnosti so v osrednjem in južnem delu občine Brežice, in sicer v naseljih Brežice, Dobova in okolica, v Slovenski vasi in v okolici letališča Cerklje. Območja gospodarskih dejavnosti se nahajajo tudi v ostalih predelih občine, vendar gre za precej manjše površine.

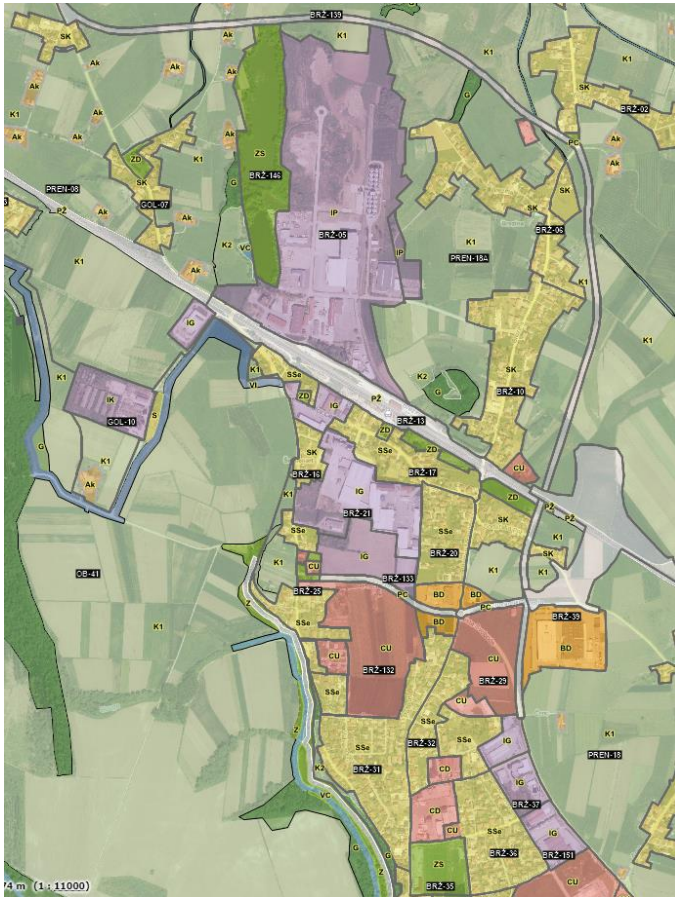

Slika 17: Prikaz vseh gospodarskih dejavnosti v občini Brežice (območja z namensko rabo IG, IP in IK)

Površine za gospodarske dejavnosti na širšem območju naselja Brežice so na 4 lokacijah:

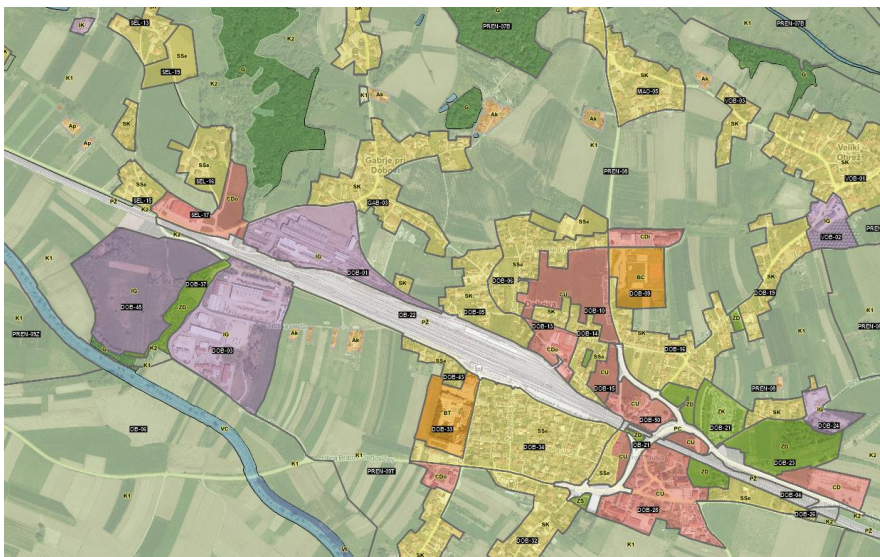
- v Brezini (IP), severno od železniške proge;
- v Šentlenartu (IG), južno od železniške proge;
- v mestu Brežice (IG), območje ob regionalni cesti Krško – Brežice;
- v naselju Gornji Lenart (IK), območje vzhodnega dela naselja Gornji Lenart.

Na tem območju gospodarskih dejavnosti še je nekaj prostih površin, in sicer v Brezini (cca 17 ha) in v Šentlenartu (cca 4 ha), medtem ko so površine za gospodarske dejavnosti v Brežicah in v Gornjem Lenartu že zasedene.

Slika 18: Prikaz površin gospodarskih dejavnosti na območju naselja Brežice

Na območju Dobove in okolice (Sela pri Dobovi, Mali Obrež) je 5 območij gospodarskih dejavnosti, 3 območja ležijo na zahodnem delu naselja ob železniški progi, ostali dve območji ležita na vzhodu naselja Dobova. Na skrajnem zahodnem območju gospodarskih dejavnosti je prosta še celotna površina (cca 8 ha), ostale površine so po večini že zasedene.

Slika 19: Prikaz površin gospodarskih dejavnosti na območju naselja Dobova

Severno od letališča Cerklje je tik ob občinski meji z občino Krško opredeljena večja površina za gospodarske cone in sorodne dejavnosti v sklopu državnega prostorskega načrta za gospodarsko središče Feniks v Posavju (veljaven DPN).

Slika 20: Prikaz površin gospodarskega središča Feniks

Eno izmed večjih območij gospodarskih dejavnosti v občini Brežice se nahaja v Slovenski vasi, tik ob državni meji s Hrvaško.

Slika 21: Območje gospodarskih dejavnosti v naselju Slovenska vas

Manjše površine gospodarskih dejavnosti so razpršene po celotnem območju občine, nahajajo se v naseljih Drenovec pri Bukovju, Bizeljsko, Brezovica na Bizeljskem, Stara vas – Bizeljsko, Piršenbreg, Sromlje, Zgornja Pohanca, Dečno selo, Cundrovec, Kapele, Jereslavec, Veliki Obrež, Sela pri Dobovi, Mostec, Rigonce, Prilipe, Ribnica, Cirknik, Velika Dolina, Jesenice na Dolenjskem, Obrežje, Brezje pri Veliki Dolini, Vinji vrh, Vrhovska vas, Krška vas, Račja vas in Dolenje Skopice.

Slika 22: Območji za gospodarske dejavnosti na Bizeljskem (levo) in na Sromljah (desno)

Slika 23: Območji za gospodarske dejavnosti v Cundrovcu (levo) in v Kapelah (desno)

Slika 24: Območja za gospodarske dejavnosti v Krški vasi (levo) in v Veliki Dolini (desno)

Slika 25: Proste površine gospodarskih dejavnosti v Ribnici (levo) in na Jesenicah (desno)

Prostih površin, namenjenih gospodarskim dejavnostim, je v občini dovolj, ovire za njihovo zaposlitev so najpogostejše komunalna (ne)opremljenost, lastništvo oz. cena zemljišč, dostopnost ipd. Pobude za nove površine za gospodarske dejavnosti se pojavljajo v manjši meri, praviloma na lokacijah obstoječih (manjših) dejavnosti, ki so utesnjene in/ali na neustrezni namenski rabi prostora (npr. na stanovanjskem območju) in imajo potrebo po širitvi.

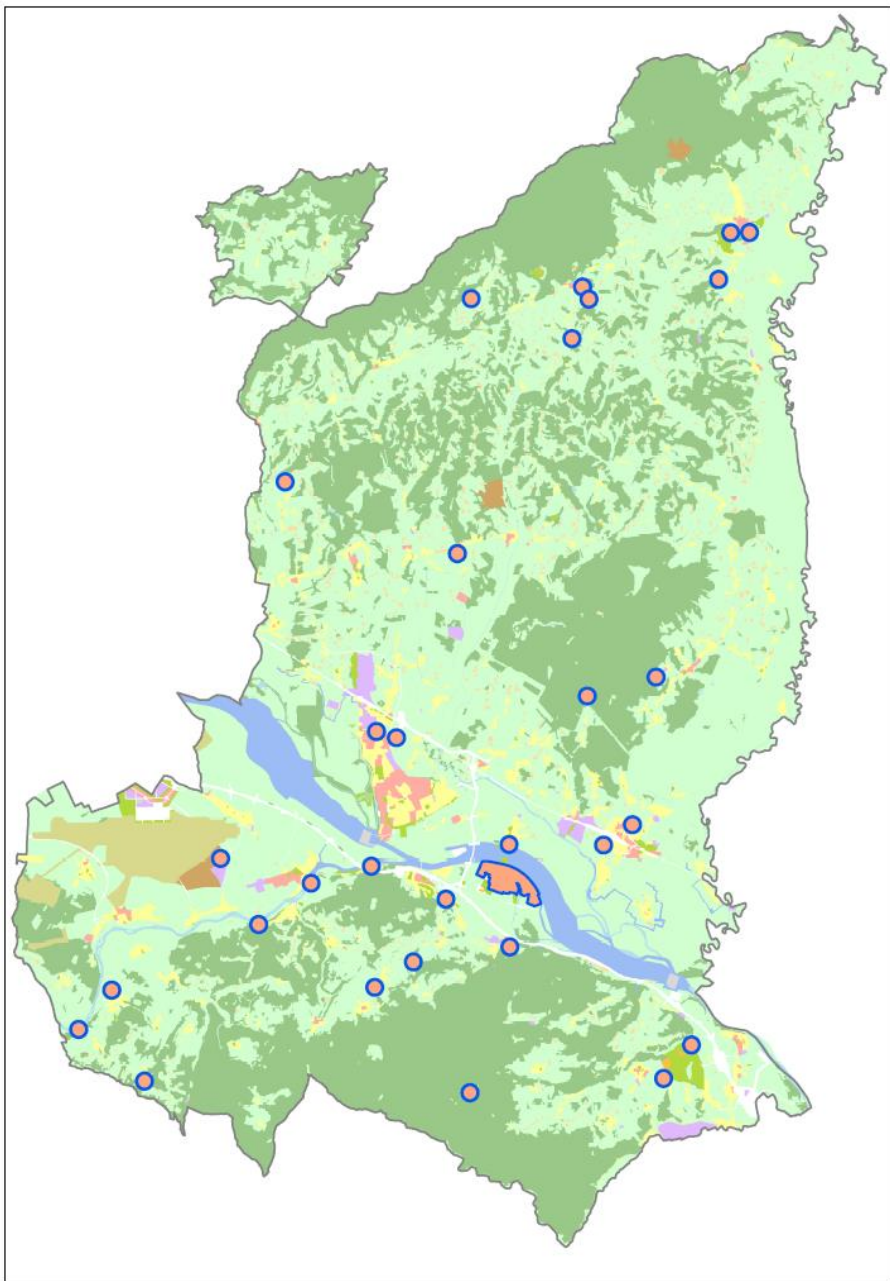
11.1.2 Turizem

V občini Brežice je približno 100 ha površin, namenjenih za razvoj turizma in sorodnih dejavnosti (gostinstvo, šport ipd.), ki so v veljavnem OPN opredeljene z namensko rabo B (BD - površine drugih območij, BC - športni centri, BT - površine za turizem).

Po celotnem območju občine Brežice, glede na prostorske in naravne danosti, se pojavljajo različne oblike turizma: podeželski, termalno-zdraviliški, kulturni in športno-rekreacijski turizem. Na območju Bizeljskega se razvija turizem, ki je vezan na vinogradniško ponudbo tega območja (zidaniški turizem), na območju Gorjancev in ob nabrežjih reke Krke je razvit športno rekreativni turizem na prostem. Kulturni turizem je skoncentriran predvsem na center mesta Brežice in na gradove, ki ležijo na izpostavljenih dominantnih legah (gradovi Brežice, Mokrice, Bizeljsko in Pišce). Glavno turistično panogo v občini Brežice predstavlja termalni turizem v Čatežu ob Savi (Terme Čatež) in v Dobovi (Terme Paradiso).

Turizem v občini ima velik razvojni potencial, predvsem zaradi bližine hrvaške prestolnice Zagreb in dobrih prometnih povezav (bližina avtoceste in železniške proge). Poleg tega je na območju občine Brežice še veliko neizkoriščenega turističnega potenciala; predvsem vodni turizem ob reki Krki, kjer je možna nadgradnja vodno-turistične ponudbe (naravna kopališča, kajakaštvo, ribolov, ...) in širitev termalno-zdraviliškega turizma, saj ima geotermalna energija velik razvojni potencial. Kljub velikim turističnim potencialom pa je potrebno ohranjati naravne in kulturne danosti prostora.

V veljavnem OPN Brežice je opredeljenih 32 lokacij za razvoj turizma. Več kot polovica jih je v južni polovici občine.

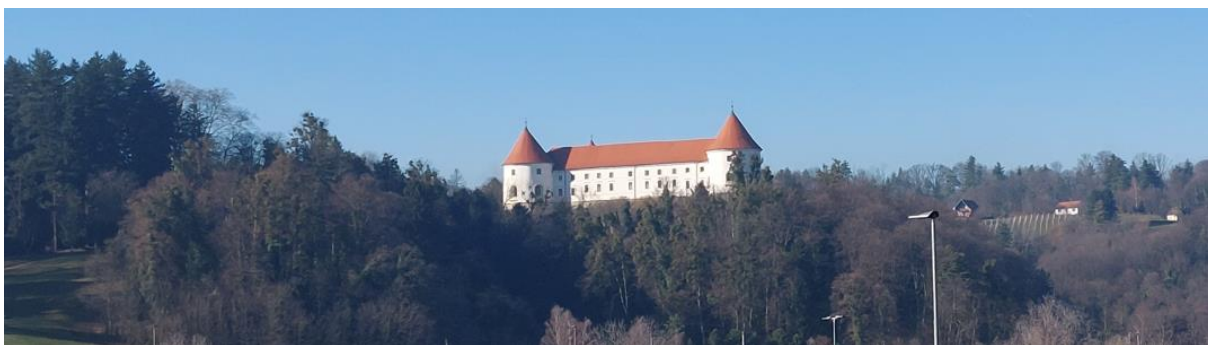

Slika 26: Prikaz vseh turističnih območij v občini Brežice (območja z namensko rabo BC, BD in BT)

Večja in bolj znana turistična območja v občini se nahajajo južno od reke Save. Največje turistično območje v občini Brežice predstavljajo terme Čatež, ki so največje slovensko naravno zdravilišče. Drugo največje turistično območje v občini Brežice (po površini) je kompleks ob gradu Mokrice, kjer je razvit športno-rekreativni (igrišče za golf) in kulturni turizem (grad Mokrice).

Slika 27: Kompleks Term Čatež

Slika 28: Grad Mokrca

Slika 29: Površine za turizem v Čatežu ob Savi (levo) in pri gradu Mokrca (desno)

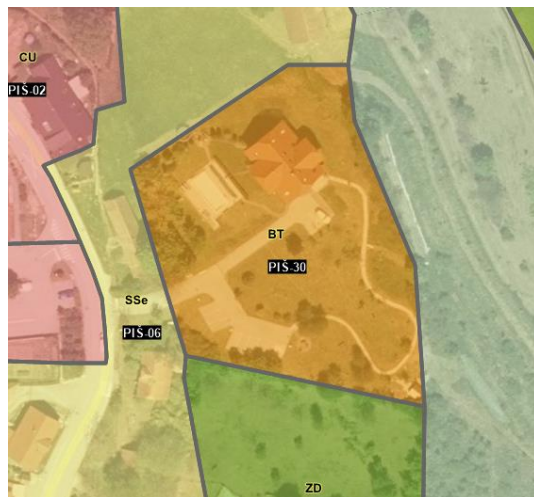
Večja površina, ki je namenjena termalnemu turizmu, je tudi v naselju Dobova (terme Paradiso).

Slika 30: Površine za turizem v Dobovi (levo), v katerem je kompleks Term Paradiso (desno)

Medtem ko se večja turistična območja nahajajo v južnem delu občine, ob glavnih prometnicah (ob avtocesti in železniški progi), so manjša turistične površine razdrobljena po gričevnatem svetu občine, na Bizeljskem in na Gorjancih. V gričevnatem območju občine v večini prevladujejo podeželsko-vinogradniški in športno-rekreativen turizem. Zato občina za namen razvoja teh oblik turizma spodbuja ohranjanje tradicionalnih oblik rabe tal in eko turizma.

Podeželsko-vinogradniški turizem je uspešno razvit na območju Bizeljskega (v naseljih Orešje, Drenovec, Pišece, Volčje, Sromlje, Stara vas – Bizeljsko). Za območje Bizeljskega je poleg vinogradniškega turizma značilna še turistična posebnost občine - repnice. To so podzemne peščene kleti, ki so jih nekoč uporabljali za shranjevanje pridelkov, sedaj pa so namenjene predvsem shranjevanju buteljčnih vin, saj konstantna temperatura zagotavlja idealno okolje za zorenje vina. Športno-rekreativne oblike turizma se razvijajo na skrajnem severu (območje Orlice) in jugu občine (območje Gorjancev), kjer je veliko planinskih in peš poti. Ti dve območji sta še posebej pomembni iz vidika navezovanja občine na sosednja območja. Na severu se občina preko Orlice navezuje na izhodišče Kozjanskega parka, ki ima velik turistični potencial. Na jugu s pomočjo planinskih poti preko državne meje s Hrvaško Gorjanci postajajo enovito, zaključeno in povezano območje.

Slika 31: Površine za turizem v Pavlovi vasi (levo) in v Pišecah (desno)

Nekaj območij, namenjenih turističnim površinam, je še prostih, in sicer v naseljih Žejno, Pišece, Čatež ob Savi, Velike Malence, Bizeljsko, Mostec.

Slika 32: Proste površine za turizem na Bizeljskem (levo) in v Pišecah (desno)

Slika 33: Proste površine za turizem v Mostecu (levo) in v Velikih Malencah (desno)

Težnje na področju turizma se kažejo predvsem v smeri t. i. butičnega turizma, lokalnim značilnostim prilagojene ponudbe, veliko je pobud za ureditev glampingov ter vinogradniškega turizma.

11.1.3 Število podjetij

V letu 2020 je bilo v občini Brežice registriranih 1.966 podjetij. Izrazito so prevladovala mikro podjetja z do enim zaposlenim, saj jih je bilo kar 1.507. Mikro podjetij z 2-9 zaposlenih je bilo 367, večjih podjetij pa bistveno manj: majhnih (10-49 zaposlenih) 75, srednjih (50-249 zaposlenih) 15, veliki podjetji z več kot 250 zaposlenimi pa sta le dve.

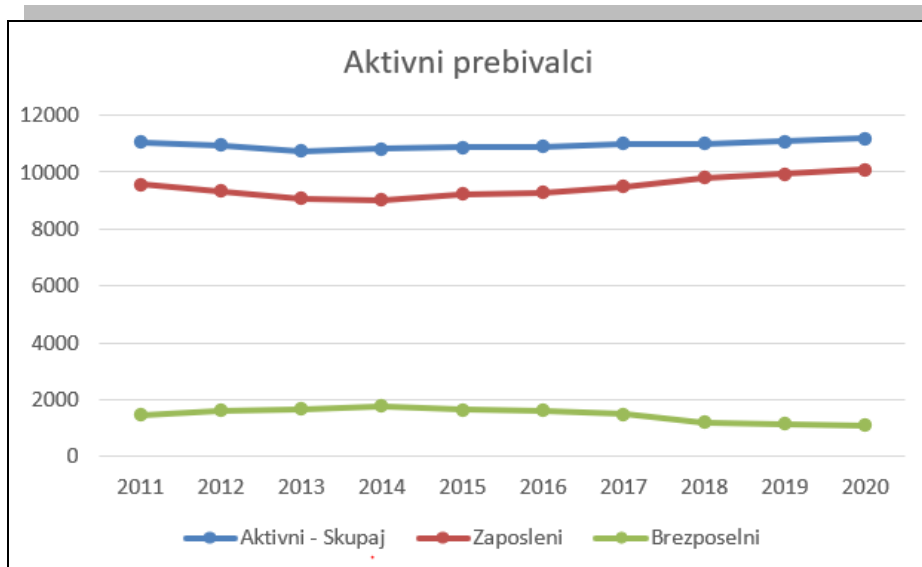
V zadnjih desetih letih se je število podjetij v občini povečalo za cca 19 %, v letu 2010 je bilo registriranih 1.656 podjetij.

	Število podjetij
Mikro podjetje (0-1 zaposlenih)	1.507
Mikro podjetje (2-9 zaposlenih)	367
Majhno podjetje (10-49 zaposlenih)	75
Srednje podjetje (50-249 zaposlenih)	15
Veliko podjetje (250+ zaposlenih)	2
Skupaj	1.966

Slika 34: Število podjetij po velikostnih razredih v letu 2020

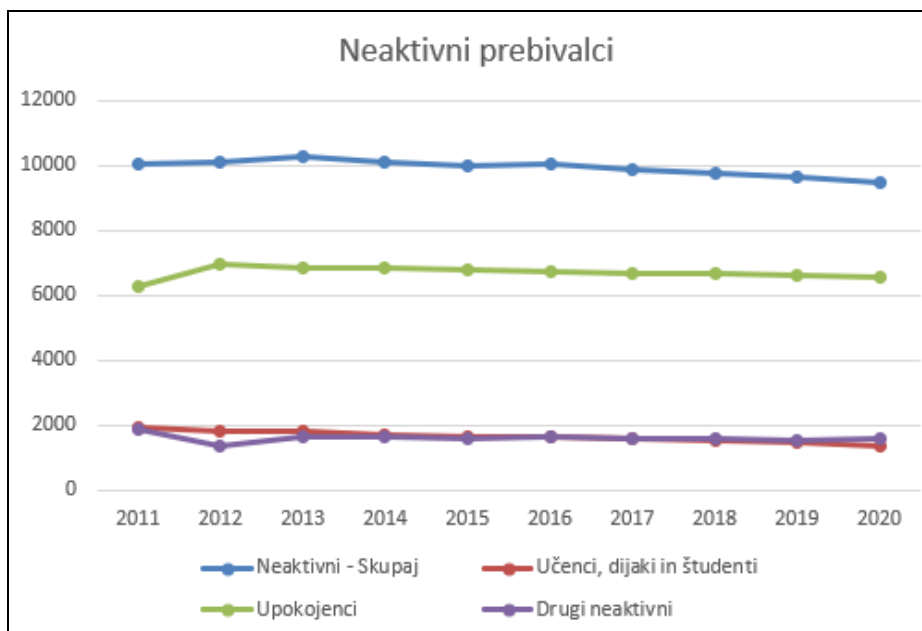
11.1.4 Delovna aktivnost prebivalstva

Pri številu aktivnih prebivalcev (to so delovno aktivni in brezposelni skupaj) v zadnjem desetletju ni drastičnih razlik (število aktivnih prebivalcev je med 11.050 in 11.179). V letu 2013 je bilo najmanj delovno aktivnih prebivalcev, od leta 2014 pa število teh prebivalcev počasi narašča. Sorazmerno s številom delovno aktivnih prebivalcev se je gibalo tudi število zaposlenih - od leta 2015 je zaznati naraščanje zaposlenih. Število brezposelnih je do leta 2014 naraščalo, od 2015 pa upada.

Slika 35: Aktivni prebivalci po zaposlenosti in po letih

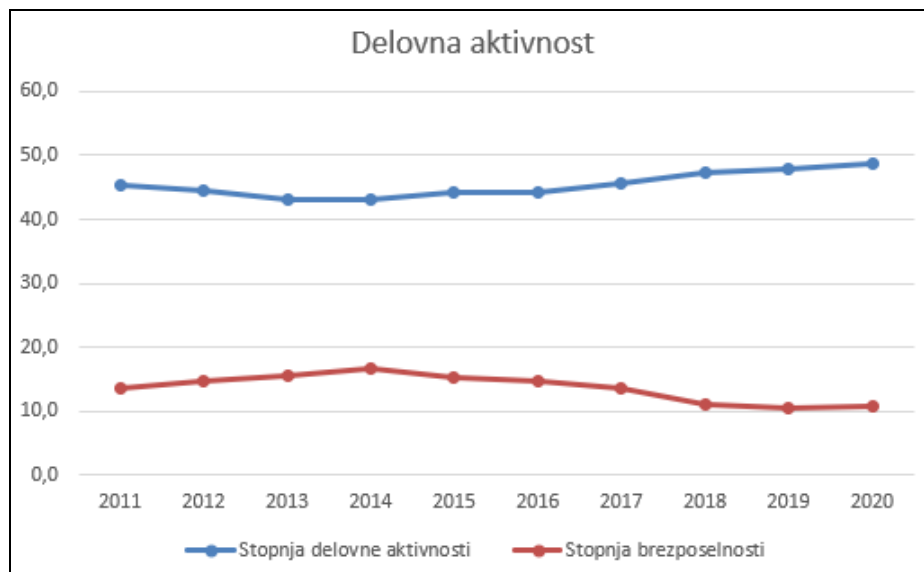
Med neaktivne prebivalce štejemo upokojence, učence, dijake in študente ter druge neaktivne prebivalce. Skupno število neaktivnih počasi upada predvsem po letu 2016. Število upokojencev je do leta 2012 naraščalo, po tem pa bolj ali manj stagnira. Število učencev, dijakov in študentov je vseskozi v zadnjem desetletju počasi upadalo. Število drugih neaktivnih prebivalcev je do leta 2012 upadlo, po tem pa bolj ali manj stagnira.

Slika 36: Neaktivni prebivalci po kategorijah in po letih

Stopnja delovne aktivnosti je odstotni delež delovno aktivnega prebivalstva v delovno sposobnem prebivalstvu, medtem ko je stopnja brezposelnosti delež brezposelnih oseb v aktivnem prebivalstvu (delovno aktivni in brezposelni skupaj). Stopnja delovne aktivnosti je v občini Brežice v zadnjih desetih letih upadala do leta 2014,

nato je začela počasi naraščati in je bila v letu 2020 48,8 odstotna (v Sloveniji pa 51,2 odstotna). Pri stopnji brezposelnosti je ravno obratno – do leta 2014 naraščala, za tem pa vseskozi upada ali pa stagnira, v letu 2020 je bila 10,8 odstotna (v Sloveniji pa 8,7 odstotna).

Slika 37: Delovna aktivnost po letih

11.2 Družbene dejavnosti

11.2.1 Predšolska vzgoja

V šolskem letu 2020/2021 je v občini Brežice je delovalo 10 vrtcev, vanje je bilo v šolskem letu 2020/21 vključenih 860 otrok, kar je 76,6 % otrok, starih od 1–5 let, to je manj kot v vseh vrtcih v Sloveniji skupaj (80,6 %). Število otrok, vključenih v vrtce, je v letih od 2009 do 2011 strmo naraslo, nato za 2 leti stagniralo in od 2013 začelo spet naraščati. Po letu 2016 je število otrok v vrtcih začelo počasi stagnirati.

Slika 38: Število otrok, vključenih v vrtce, po letih

11.2.2 Izobraževanje

V občini deluje 8 osnovnih šol:

- OŠ Artiče,
- OŠ Bizeljsko,
- OŠ Brežice,

- OŠ Cerklje ob Krki,
- OŠ dr. Jožeta Toporišiča Dobova (s podružnico v Kapelah),
- OŠ Globoko,
- OŠ Maksa Pleteršnika Pišece,
- OŠ Velika Dolina.

V vseh osnovnih šolah skupaj se je v šolskem letu 2020/2021 izobraževalo 2.039 učencev. Število učencev se je v zadnjih desetih letih povečalo.

Slika 39: Število učencev v osnovnih šolah, po letih

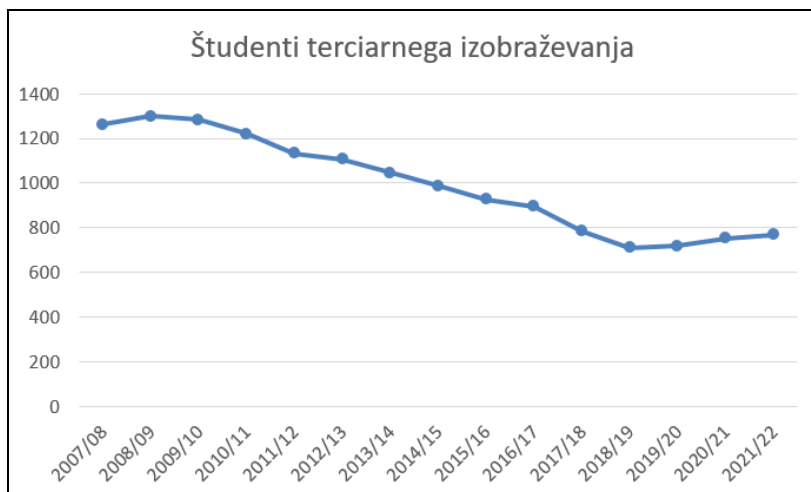
V občini sta dve srednji šoli, Gimnazija Brežice in Ekonomska in trgovska šola Brežice. V šolskem letu 2020/21 je Gimnazijo Brežice obiskovalo 282 dijakov, Ekonomska in trgovska šola Brežice pa 220 dijakov.

V občini Brežice je število dijakov v zadnjem desetletju upadlo, s 929 dijakov v šolskem letu 2009/10 na 813 dijakov v šolskem letu 2020/21.

Slika 40: Število dijakov s stalnim bivališčem v občini Brežice, po letih

Število študentov s stalnim bivališčem v občini Brežice je od študijskega leta 2009/10 do 2018/19 upadalo, od leta 2019 se počasi povečuje.

Slika 41: Število študentov terciarnega izobraževanja, po letih

Število učencev se torej povečuje, medtem ko se število dijakov in študentov v zadnjih desetih letih zmanjšuje.

11.2.3 Zdravstvo in socialno varstvo

V občini Brežice na področju zdravstvenega varstva delujejo Splošna bolnišnica Brežice, Zdravstveni dom Brežice - oba javna zavoda delujeta v Brežicah in Lekarna Brežice (v Brežicah, na Bizeljskem in na Čatežu ob Savi).

V okviru zdravstvenega in socialnega varstva v občini delujeta Dom starejših občanov Brežice in Center za socialno delo Brežice.

Skupnost socialnih zavodov Slovenije je za leto 2021 podalo oceno pokritosti potreb domskega varstva starejših. Ocena je podana na nivoju upravnih enot, in sicer ocenjujejo, da je na območju UE Brežice 123 mest premalo. Ocena je podana glede na ciljno 4,8 % vključenost skupine prebivalcev, starih 65 in več let.

V občini Brežice je bilo leta 2021 starejših prebivalcev (starih 65 in več let) 5.679; v zadnjih desetih letih je to število naraslo za 1.201. Glede na ciljno vključenost (4,8 %) jih 273 potrebuje ali bo potrebovalo domsko varstvo ali sorodne storitve za varstvo starejših (pomoč na domu, oskrbovana stanovanja, dnevno varstvo ipd.).

12 USMERITVE ZA USMERJANJE POSELITVE

12.1 Omrežje in funkcije naselij

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (SPRS) opredeljuje merila, na podlagi katerih se naselja razvrščajo v posamezne hierarhične stopnje.

Središča nacionalnega pomena, ki imajo potencial, da postanejo središča funkcijskih regij, so primerna lokacija za terciarno raven zdravstvene oskrbe, fakultetno (visoko) izobraževanje ter visoke sodne in upravne institucije. Kot središča nacionalnega pomena se razvija tista urbana naselja, ki imajo najmanj 10.000 prebivalcev in potenciala za razvoj storitvenih, oskrbnih in drugih dejavnosti za oskrbo prebivalcev v svojem gravitacijskem območju.

Središča nacionalnega in regionalnega pomena so najpomembnejša središča dejavnosti družbene infrastrukture, oskrbnih, storitvenih, upravnih in drugih dejavnosti ter najpomembnejša gospodarska območja in prometna vozlišča. Vanje se usmerja najpomembnejše javne funkcije. Središča nacionalnega in regionalnega pomena so primerna lokacija za terciarno in sekundarno raven zdravstvene oskrbe, visoko in višje izobraževanje, višje strokovno izobraževanje, sodne in upravne institucije in bolj specializirano socialno varstvo ter javne raziskovalne organizacije. Kot središča regionalnega pomena se razvija tista urbana naselja, ki imajo najmanj 5.000 prebivalcev, njihova gravitacijska območja pa so odmaknjena, hribovita, gorska, obmejna ali oddaljena od glavnih prometnih koridorjev.

Enakomeren dostop do različnih gospodarskih in storitvenih dejavnosti srednje ravni zagotavlja omrežje medobčinskih središč. Njihovo gravitacijsko območje lahko zajema območja več lokalnih skupnosti. V središča medobčinskega pomena se umešča dejavnosti socialnega varstva, nižje in srednješolsko izobraževanje ter sodstvo (centri za socialno delo in za zaposlovanje, varstvo starejših, okrajna sodišča).

V pomembnejših lokalnih središčih se spodbuja razvoj ustrezne storitvene in oskrbne funkcije in razvoj delovnih mest za okoliško prebivalstvo. Minimalno število prebivalcev v gravitacijskem območju pomembnejšega lokalnega središča je 5.000 prebivalcev. V pomembnejša lokalna središča se umešča primarno zdravniško in socialno oskrbo (na primer zdravstveni dom, lekarno, osebno in družinsko pomoč) ter omogoča možnosti za športno in kulturno dejavnost.

Lokalno središče zagotavlja prebivalcem naselja in njegovega zaledja vsaj možnosti za vsakodnevno oskrbo, osnovno izobraževanje, informiranje in druženje. Na območjih z izrazito razpršeno poselitvijo se spodbuja razvoj lokalnega središča, ki zagotavlja ustrezno oskrbo in raven javnih funkcij. V naseljih, ki so zaposlitvena središča območij s posebnimi razvojnimi problemi, ter v obmejnih območjih, kjer se lahko razvije neposredno gospodarsko sodelovanje s sosednjimi državami, se oblikuje manjše gospodarske cone. Če ima središče funkcijo občinskega središča, mora samostojno ali v sodelovanju z drugimi pomembnejšimi lokalnimi središči zagotavljati zadostno in dostopno oskrbo z družbenimi in drugimi storitvenimi dejavnostmi, ne glede na obseg svojega gravitacijskega območja.

Brežice so v SPRS opredeljene kot središče nacionalnega pomena v somestju s Krškim in Sevnico.

V **veljavnem OPN Brežice** je v 12. členu opredeljuje omrežje naselij z vlogo in funkcijo posameznih naselij:

- 1) Občina Brežice bo spodbujala razvoj policentričnega omrežja naselij, ki ga tvori štiri stopenjsko strukturirano omrežje središče nacionalnega pomena (somestje Brežice-Krško-Sevnica) oziroma medobčinsko središče (Brežice), lokalno središče in pomembnejše ostalo naselje. Centralno naselje so tista naselja v katerih so osredotočene storitvene dejavnosti, ki so namenjene oskrbi prebivalstva v okolici, ki gravitira k njim, kakor tudi oskrbi lastnega prebivalstva. Centralna naselja so jedra gospodarskega, socialnega in kulturnega življenja, ki naj bi zagotavljala enakovredne življenjske pogoje na vseh območjih.
- 2) **Mesto Brežice** predstavlja ključno razvojno središče, ki se krepi kot **središče nacionalnega pomena v somestju s Sevnico in Krškim**. Hkrati pa se razvija tudi kot medobčinsko središče in sicer kot upravno in zaposlitveno središče ter središče oskrbnih, storitvenih in družbenih dejavnosti.
- 3) Kot **lokalna središča** se bodo razvijala naselja Bizeljsko, Cerklje ob Krki, Dobova, Artiče, Čatež ob Savi, Globoko, Kapele, Krška vas, Jesenice na Dolenjskem, Velika Dolina in Pišce, kjer je treba krepiti tudi njuno vlogo pomembnejšega zaposlitvenega središča kot tudi krepiti oskrbne, storitvene ter družbene funkcije naselja, ki so pomembne za razvoj širšega dela občine, ter zmanjšujejo izrazito gravitacijsko moč mesta Brežic.

- 4) Kot **pomembnejša ostala naselja** se v občini razvijajo Bukošek, Dečno Selo, Dvorce, Mostec, Sela pri Dobovi, Sromlje, Obrežje (delitev funkcij z Jesenicami na Dolenjskem), Spodnja Pohanca-Trebež, Velika Dolina, Župelevec, Gorenja in Dolenja Pirošica, Skopice, Črešnjice, Velike Malence, Bušeča vas, Trebež in Pečice-Križe kot delitev funkcij, kjer krepimo razvoj oskrbnih in storitvenih dejavnosti ter zaposlitvenih možnosti za potrebe lokalnega gravitacijskega območja ter zmanjšanja gravitacijskih vplivov mesta Brežic ter pomembnejših lokalnih središč.
- 5) V ostalih naseljih prevladujejo stanovanjske funkcije, ki se v podeželskem delu občine dopolnjujejo s kmetijskimi dejavnostmi.
- 6) Posebno vlogo v omrežju naselij in sistemu poselitve bodo imela naselja in posamezne lokacije izven naselij s turističnim pomenom oziroma potencialom. V vseh teh naseljih in lokacijah se bo povečal spekter turistične ponudbe, tako vsebinsko (z novimi programi, prireditvami, turističnimi proizvodi) kot količinsko, predvsem s povečanjem števila in vrste nočitvenih kapacitet.

V spodnji preglednici je pregled funkcij in aktualne (leta 2021) opremljenosti z najpogostejše prisotnimi centralnimi dejavnostmi.

Naselja po KS	Vloga v omrežju naselij v veljavnem OPN	Krajevna skupnost	Osnovna šola	Podružnica OŠ	Vrtec	Gasilski, kulturni dom	Zdravstvo, lekarna	Trgovina z živili	Gostinski obrat	Bencinski servis	Župnija
KS ARTIČE											
Arnovo selo											
Artiče	Lokalno središče	*	*		*	*		*	*		*
Dečno selo	Pomembnejše ostalo naselje										
Dolenja vas pri Artičah											
Glogov Brod									*		
Spodnja Pohanca	Pomembnejše ostalo naselje										
Trebež	Pomembnejše ostalo naselje								*		
Zgornji Obrež											
KS BIZELJSKO											
Bizeljska vas											
Bizeljsko	Lokalno središče	*	*		*	*	*	*	*	*	*
Bračna vas											
Brezovica na Bizeljskem											
Bukovje											
Dramlja											
Drenovec pri Bukovju											
Gregovce											
Nova vas ob Sotli											
Orešje na Bizeljskem						*					
Stara vas - Bizeljsko						*			*		
Vitna vas											
KS BREŽICE											
Brežice	Središče nacionalnega pomena in medobčinsko središče	*	*		*	*	*	*	*	*	*
KS CERKLJE OB KRKI											
Boršt											
Brvi											
Bušeča vas	Pomembnejše ostalo naselje								*		
Cerklje ob Krki	Lokalno središče	*	*		*	*		*	*		*
Črešnjice pri Cerkljah	Pomembnejše ostalo naselje										
Dolenja Pirošica	Pomembnejše ostalo naselje								*		
Gazice											
Gorenja Pirošica	Pomembnejše ostalo naselje										
Hrastje											
Izvir											
Poštena vas											
Račja vas											
Stojanski Vrh											
Vinji Vrh											
Vrhovska vas											
Zasap											
Župeča vas											
KS ČATEŽ OB SAVI											
Cerina											
Čatež ob Savi	Lokalno središče	*				*		*	*		*
Dobeno											
Dvorce	Pomembnejše ostalo naselje										
Mali Cirknik											
Prilipe											
Sobenja vas											
Žejno											

Naselja po KS	Vloga v omrežju naselij v veljavnem OPN	Krajevna skupnost	Osnovna šola	Podružnica OŠ	Vrtec	Gasilski, kulturni dom	Zdravstvo, lekarna	Trgovina z živili	Gostinski obrat	Bencinski servis	Župnija
KS DOBOVA											
Dobova	Lokalno središče	*	*		*	*	*	*	*	*	*
Gabrje pri Dobovi						*					
Loče											
Mali Obrež											
Mihalovec											
Mostec	Pomembnejše ostalo naselje								*		
Rigonce						*					
Sela pri Dobovi	Pomembnejše ostalo naselje								*		
Veliki Obrež											
KS GLOBOKO											
Bojsno											
Brezje pri Bojsnem											
Globoko	Lokalno središče	*	*		*	*		*	*		
Mali Vrh									*		
Piršembreg											
KS JESENICE NA DOLENJSKEM											
Jesenice	Lokalno središče	*				*			*	*	
Nova vas pri Mokricah									*		
Obrežje	Pomembnejše ostalo naselje					*			*		
Podgračeno											
Ribnica											
Slovenska vas									*		
KS KAPELE											
Jereslavec											
Kapele	Lokalno središče	*		*	*	*		*	*		*
Podvinje											
Rakovec											
Slogonsko											
Vrhje											
Župelevec	Pomembnejše ostalo naselje								*		
KS KRIŽE											
Križe	Pomembnejše ostalo naselje	*				*					
KS KRŠKA VAS											
Krška vas	Lokalno središče	*				*		*	*		
KS MRZLAVA VAS											
Čedem											
Globočice									*		
Kamence											
Kraška vas											
Mrzlava vas		*									
Stankovo											
KS PEČICE											
Pečice	Pomembnejše ostalo naselje	*									
KS PIŠECE											
Blatno											
Dednja vas											
Pavlova vas											
Pišce	Lokalno središče	*	*		*	*		*	*		*
Podgorje pri Pišecah											
KS SKOPICE											
Dolenje Skopice	Pomembnejše ostalo naselje	*				*					

Naselja po KS	Vloga v omrežju naselij v veljavnem OPN	Krajevna skupnost	Osnovna šola	Podružnica OŠ	Vrtec	Gasilski, kulturni dom	Zdravstvo, lekarna	Trgovina z živili	Gostinski obrat	Bencinski servis	Župnija
Gorenje Skopice	Pomembnejše ostalo naselje										
KS SROMLJE											
Curnovec											
Oklukova Gora											
Silovec											
Sromlje	Pomembnejše ostalo naselje	*				*					*
Volčje											
Zgornja Pohanca											
KS ŠENTLENART											
Cundrovec											
Gornji Lenart		*									
KS VELIKA DOLINA											
Brezje pri Veliki Dolini											
Cirnik											
Gaj											
Koritno											
Laze											
Mala Dolina											
Perišče											
Ponikve											
Rajec											
Velika Dolina	Pomembnejše ostalo naselje	*	*		*	*		*			*
KS VELIKE MALENCE											
Velike Malence	Pomembnejše ostalo naselje	*							*		
KS ZAKOT – BUKOŠEK - TRNJE											
Bukošek	Pomembnejše ostalo naselje	*				*			*		

Od 109 naselij v občini jih ima 36 eno od osnovnih centralnih oz. oskrbnih dejavnosti, od tega jih ima 10 le gostinski obrat. Nekatera naselja po dejanski opremljenosti presegajo stopnjo, s katero so opredeljeni v veljavnem OPN oz. glede na merila iz SPRS, nekatera naselja pa so glede na opredeljeno stopnjo premalo opremljena.

Velika Dolina je v veljavnem OPN opredeljena kot pomembnejše ostalo naselje. V naselju je razvitih več družbenih funkcij: je središče krajevne skupnosti, ima osnovno šolo in vrtec, gasilski dom in sedež župnije. Poleg tega ima večjo gospodarsko dejavnost, oblikovano je jedro naselja, v katerem je trgovina z živili ter do nedavnega tudi gostinski obrat. Velika Dolina predstavlja središče za večje območje, naselja na vzhodnem delu Gorjancev v občini Brežice in pomembno je, da to funkcijo še krepi. Zato je smiselna uvrstitev v višjo stopnjo v omrežju naselij, med lokalna središča.

Jesenice na Dolenjskem so v veljavnem OPN opredeljene kot lokalno središče. Od družbenih funkcij je tu le središče krajevne skupnosti in gasilski dom, od oskrbnih pa še poštna poslovalnica, gostinski obrat ter bencinski servis (pogojno, kot dostop do počivališča ob avtocesti). Glede na to je opredelitev funkcije lokalnega središča nesmiselna, saj je naselje ne dosega in tudi ni potrebe, da bi se razvijale v tej smeri. Zato je smiselna uvrstitev v nižjo stopnjo – oskrbno središče.

Naselja Bukošek, Dvorce, Sela pri Dobovi, Gorenja in Dolenja Pirošica, Gorenje in Dolenje Skopice, Črešnjice, Bušeča vas in Trebež so v veljavnem OPN opredeljena kot pomembnejša ostala naselja. Med temi so naselja, ki nimajo nobenih javnih funkcij oz. dejavnosti (Črešnjice, Gorenja Pirošica, Dvorce, Gorenje Skopice), druga imajo le gostinski obrat (Trebež, Bušeča vas, Dolenja Pirošica, Sela pri Dobovi). Le Dolenje Skopice in Bukošek imata sedež krajevne skupnosti (ki obsega le eno oz. dve naselji), gasilski dom ter Bukošek še gostinski obrat. Glede na

to ta naselja ne dosegajo večje stopnje opremljenosti, niti jih zaradi bližine obstoječih večjih in bolj opremljenih naselij ni smiselno opredeljevati kot pomembnejša ostala naselja oz. kot oskrbna središča. Zato je smiselna uvrstitev med preostala naselja.

Glede na pregled opremljenosti, možnosti za razvoj posameznih naselij ter kriterije, ki izhajajo iz SPRS in veljavnega OPN Brežice, je podan **predlog prenovljenega omrežja in funkcij naselij**:

1. **središče nacionalnega pomena v somestju s Krškimi in Sevnico**: Brežice,
2. **lokalna središča**: Artiče, Bizeljsko, Cerklje ob Krki, Dobova, Globoko, Kapele, Pišce, Velika Dolina,
3. **oskrbna središča**: Cerina, Čatež ob Savi, Dečno selo, Jesenice na Dolenjskem, Krška vas, Mostec, Obrežje, Pečice-Križe, Spodnja Pohanca-Trebež, Sromlje, Stara vas, Velike Malence, Zgornja Pohanca, Župelevec,
4. **preostala naselja**.

Predlog omrežja in funkcij naselij je prikazan na grafični prilogi na listu 8.

12.2 Opredelitev ureditvenih območij naselij, območij za dolgoročni razvoj naselij in posamične poselitve

Zakon o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 199/21 – ZureP-3) opredeljuje nekaj novih pojmov, ki se nanašajo na razvoj poselitve: ureditveno območje naselja ter območje za dolgoročni razvoj naselja, druga ureditvena območja ter območja posamične poselitve.

Naselje je območje obstoječega naselja, ki obsega zemljišča, pozidana s stanovanjskimi in drugimi stavbami ter gradbeno-inženirskimi objekti in pripadajočimi površinami, potrebnimi za njihovo uporabo, ter javne površine; naselje tvori skupina najmanj desetih stanovanjskih stavb; naselja se med seboj razlikujejo po funkciji in vlogi v omrežju naselij ter velikosti, urbanistični ureditvi in arhitekturi; naselja se razvrščajo na mesta, druga urbana naselja in druga naselja

V **ureditvenih območjih naselij (UON)** se razvoj poselitve prednostno načrtuje kot notranji razvoj na prostih, razvrednotenih in nezadostno izkoriščenih območjih na način zgoščevanja in prenove, vendar upoštevajoč uravnoteženo razmerje zelenih in grajenih površin ter varovano tipologijo in morfologijo naselij. Ureditveno območje naselja se širi na območje za dolgoročni razvoj naselja.

Območje za dolgoročni razvoj naselja (ODRN) je območje, rezervirano za prihodnjo širitev ureditvenega območja naselja, zemljišča znotraj njega pa ohranijo namensko rabo prostora, dokler se jim za namen širitve ne določi ustrezna namenska raba prostora in prostorski izvedbeni pogoji. Zakon v prehodnih določbah določa, da v primeru, če še ni sprejet regionalni prostorski plan, občina lahko načrtuje ODRN za tista naselja, ki so poimensko navedena v policentričnem urbanem sistemu, kot ga določa prostorski strateški akt o usmerjanju prostorskega razvoja države (to je Strategija prostorskega razvoja Slovenije). Od naselij v občini Brežice so poimensko navedene le Brežice, in sicer kot del somestja Brežice - Krško - Sevnica.

Obstoječa **posamična poselitve (PP)** so zemljišča zunaj ureditvenega območja naselja ali drugega ureditvenega območja, pozidana s posamičnimi stavbami do največ devet stanovanjskih stavb, ali nepozidana tako, da skupaj s pozidanimi tvorijo zaključeno celoto. Ohranja se pod določenimi pogoji: z rekonstrukcijo, prizidavo in nadomestno gradnjo obstoječih objektov ter gradnjo pomožnih objektov. Nova posamična poselitve, ki ni funkcionalno povezana z obstoječo posamično poselitvijo, ni dopustna.

Drugo ureditveno območje (DrUO) so površine zunaj ureditvenega območja naselja, namenjene izvajanju dejavnosti, ki zaradi tehničnih, tehnoloških, funkcionalnih in prostorskih razlogov ne spadajo v ureditveno območje naselja.

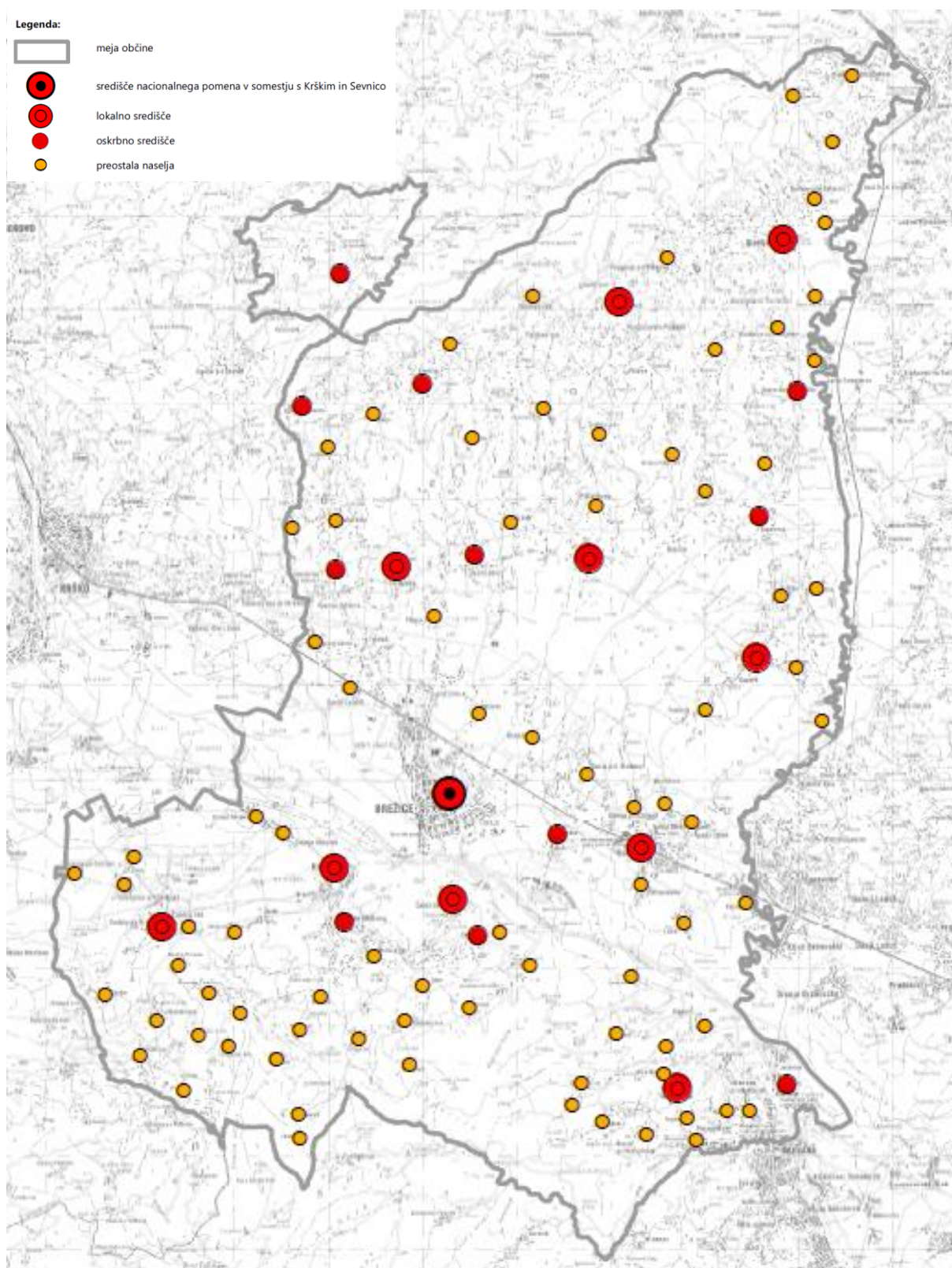
Predmet SD OPN 6 Brežice ter strokovnih podlag zanje je zato tudi opredelitev naselij po ZUreP-3 ter določitev UON, ODRN in PP ter DrUO. Ta območja so določena v okviru teh strokovnih podlag za naselja v občini Brežice ter Urbanističnih zasnov za tri območja (Brežice, Dobova ter Cerklje ob Krki z Župečo vasjo), kjer so bile opravljene podrobne analize vseh naselij v občini ter podani predlogi za opredelitev območij naselij.

V kategorijo naselij, ki se jim po ZUreP-3 določi UON, se v občini Brežice uvršča **87 naselij** po RPE (od tega 83 izven območij urbanističnih zasnov ter 4 na območjih treh urbanističnih zasnov). V nekaterih statistično

opredeljenih naselij po registru prostorskih enot (RPE) je mogoče opredeliti več ločenih območij UON, ponekod pa se en UON razteza na območju dveh ali več RPE. Skupaj je tako določenih **115 območij UON**.

Preostalih **21 naselij** po RPE se uvršča v kategorijo **posamične poselitve (PP)**, saj v njih ni mogoče opredeliti skupine najmanj desetih stanovanjskih stavb. Kot območja PP so opredeljena stavbna zemljišča iz veljavnega OPN, ki niso zajeta v UON ali ODRN. Pri nekaterih naseljih po RPE, ki jim ni mogoče določiti UON, je označen osrednji del naselja, osrednji zaselek, ki ima potencial, da se razvije v ureditveno območje naselja. *(opomba: naselje po RPE Zasap nima opredeljenega ne UON ne posamične poselitve, saj je v celoti zajeto v območje državnega prostorskega načrta za Letališče Cerklje ob Krki in je predvideno za preselitev na novo lokacijo ob naselje Cerklje ob Krki; zato seštevek 87 naselij z opredeljenim UON in 21 naselij brez opredeljenega UON znaša 108 naselij in ne 109, kolikor jih je v občini Brežice).*

Na območju vseh treh urbanističnih zasnov za Brežice, Dobovo in Cerklje ob Krki (z Župečo vasjo) so opredeljena tudi **območja za dolgoročni razvoj naselij (ODRN)**.

Predlog opredelitve UON, ODRN in PP je prikazan na grafični prilogi na listu 9.

V spodnji preglednici je označeno, katera naselja po RPE imajo opredeljen UON, ODRN ali PP. Naselja, ki so vključena v eno od treh urbanističnih zasnov, so odebeljena.

KS ARTIČE	
Arnovo selo	UON, PP
Artiče	UON, PP
Dečno selo	UON, PP
Dolenja vas pri Artičah	UON, PP
Glogov Brod	PP
Spodnja Pohanca	UON, PP
Trebež	UON, PP
Zgornji Obrež	UON, PP
KS BIZELJSKO	
Bizeljska vas	PP
Bizeljsko	UON, PP
Bračna vas	UON, PP
Brezovica na Bizeljskem	UON, PP
Bukovje	PP
Dramlja	PP
Drenovec pri Bukovju	UON, PP
Gregovce	UON
Nova vas ob Sotli	UON, PP
Orešje na Bizeljskem	UON, PP
Stara vas - Bizeljsko	UON, PP
Vitna vas	PP
KS BREŽICE	
Brežice	UON, PP, ODRN
KS CERKLJE OB KRKI	
Boršt	UON, PP
Brvi	UON, PP
Bušeča vas	UON, PP
Cerklje ob Krki	UON, PP, ODRN
Črešnjice pri Cerkljah	UON, PP
Dolenja Pirošica	UON, PP
Gazice	UON, PP
Gorenja Pirošica	UON, PP
Hrastje	UON
Izvir	UON, PP
Poštena vas	UON
Račja vas	UON
Stojanski Vrh	UON, PP
Vinji Vrh	UON, PP
Vrhovska vas	UON, PP
Zasap	/
Župeča vas	UON
KS ČATEŽ OB SAVI	
Cerina	UON, PP
Čatež ob Savi	UON, PP
Dobeno	PP
Dvorce	UON, PP
Mali Cirknik	PP
Prilipe	UON, PP
Sobenja vas	UON, PP

Žejno	UON, PP
KS DOBOVA	
Dobova	UON, ODRN
Gabrje pri Dobovi	UON, PP
Loče	UON, PP
Mali Obrež	UON, PP
Mihalovec	UON, PP
Mostec	UON, PP
Rigonce	UON
Sela pri Dobovi	UON, PP
Veliki Obrež	UON, PP
KS GLOBOKO	
Bojsno	PP
Brezje pri Bojsnem	PP
Globoko	UON, PP
Mali Vrh	UON, PP
Piršebreg	UON, PP
KS JESENICE NA DOLENJSKEM	
Jesenice	UON, PP
Nova vas pri Mokricah	UON, PP
Obrežje	UON, PP
Podgračeno	PP
Ribnica	UON, PP
Slovenska vas	UON, PP
KS KAPELE	
Jereslavec	UON, PP
Kapele	UON, PP
Podvinje	UON, PP
Rakovec	UON
Slogonsko	UON, PP
Vrhje	UON, PP
Župelevec	UON, PP
KS KRIŽE	
Križe	PP
KS KRŠKA VAS	
Krška vas	UON
KS MRZLAVA VAS	
Čedem	PP
Globočice	UON, PP
Kamence	PP
Kraška vas	PP
Mrzlava vas	UON, PP
Stankovo	PP
KS PEČICE	
Pečice	UON, PP
KS PIŠECE	
Blatno	PP
Dednja vas	PP
Pavlova vas	UON, PP

Pišece	UON, PP
Podgorje pri Pišecah	UON, PP
KS SKOPICE	
Dolenje Skopice	UON
Gorenje Skopice	UON
KS SROMLJE	
Curnovec	UON, PP
Oklukova Gora	PP
Silovec	PP
Sromlje	UON, PP
Volčje	UON, PP
Zgornja Pohanca	UON, PP
KS ŠENTLENART	
Cundrovec	UON, PP
Gornji Lenart	UON, PP
KS VELIKA DOLINA	
Brezje pri Veliki Dolini	UON, PP
Cirnik	UON, PP
Gaj	PP
Koritno	UON, PP
Laze	UON, PP
Mala Dolina	UON, PP
Perišče	PP
Ponikve	UON, PP
Rajec	UON, PP
Velika Dolina	UON, PP
KS VELIKE MALENCE	
Velike Malence	UON, PP
KS ZAKOT – BUKOŠEK - TRNJE	
Bukošek	UON, PP

V spodnji preglednici so zbrani predlogi za razvrstitev naselij v omrežje naselij ter predlogi za opredelitev UON, ODRN in PP. Od 109 naselij po RPE v občini Brežice jih ima **26 opredeljeno eno od funkcij v omrežju naselij**: 1 središče nacionalnega pomena, 8 lokalnih središč in 14 oskrbnih središč (od tega dve oskrbni središči z delitvijo funkcij med dvema naseljem).

62 naselij po RPE je uvrščenih med preostala naselja, nimajo opredeljene funkcije v omrežju naselij, izpolnjujejo pa pogoje za naselje po ZUreP-3 in za opredelitev UON.

20 naselij po RPE, ki nimajo opredeljene funkcije v omrežju naselij (preostala naselja), pa ne izpolnjuje pogojev za naselje po ZUreP-3 in za opredelitev UON, zato je tu opredeljena le posamična poselitev.

Naselje po RPE	Vloga v omrežju naselij	UON, ODRN, PP
1 naselje po RPE: Brežice	Središče nacionalnega pomena v somestju s Krškimi in Sevnico	UON, ODRN
9 naselij po RPE: Artiče, Bizeljsko, Cerklje ob Krki-Župeča vas, Dobova, Globoko, Kapele, Pišece, Velika Dolina	Lokalna središča	UON, ODRN, PP
16 naselij po RPE: Cerina, Čatež ob Savi, Dečno selo, Jesenice na Dolenjskem, Krška vas, Mostec, Obrežje, Pečice-Križe, Spodnja Pohanca-Trebež, Sromlje, Stara vas, Velike Malence, Zgornja Pohanca, Župelevec	Oskrbna središča	UON, PP
62 naselij po RPE: Arnovo selo, Dolenja vas pri Artičah, Zgornji Obrež, Bračna vas, Brezovica na Bizeljskem, Drenovec pri Bukovju, Gregovce, Nova vas ob Sotli, Orešje na Bizeljskem, Boršt, Brvi, Bušeča vas, Črešnjice pri Cerkljah, Dolenja Pirošica, Gazice, Gorenja Pirošica, Hrastje, Izvir, Poštena vas, Račja vas, Stojanski Vrh, Vinji Vrh, Vrhovska vas, Dvorce, Prilipe, Sobenja vas, Žejno, Gabrje pri Dobovi, Loče, Mali Obrež, Mihalovec, Rigonce, Sela pri Dobovi, Veliki Obrež, Mali Vrh, Piršembreg, Nova vas pri Mokricah, Ribnica, Slovenska vas, Jereslavec, Podvinje, Rakovec, Slogonsko, Vrhje, Globočice, Mrzlava vas, Pavlova vas, Podgorje pri Pišecah, Dolenje Skopice, Gorenje Skopice, Curnovec, Volčje, Cundrovec, Gornji Lenart, Brezje pri Veliki Dolini, Cirknik, Koritno, Laze, Mala Dolina, Ponikve, Rajec, Bukošek	Preostala naselja	UON, PP
20 naselij po RPE: Glogov Brod, Bizeljska vas, Bukovje, Dramlja, Vitna vas, Dobeno, Mali Cirknik, Bojsno, Brezje pri Bojsnem, Podgračeno, Čedem, Kamence, Kraška vas, Stankovo, Blatno, Dednja vas, Oklukova Gora, Silovec, Gaj, Perišče	Preostala naselja	PP
1 naselje po RPE: Zasap	/ (del DPN za Letališče Cerklje, predvideno za preselitev v celoti)	/

12.3 Zasnova prostorskega razvoja občine

Zasnova prostorskega razvoja občine temelji na usklajenih pristopih krepitve prostorskih potencialov, ohranjanja in varovanja obstoječih kakovosti, prenove razvrednotenih območij ter krepitve nezadostno razvitih funkcij in kakovosti v prostoru.

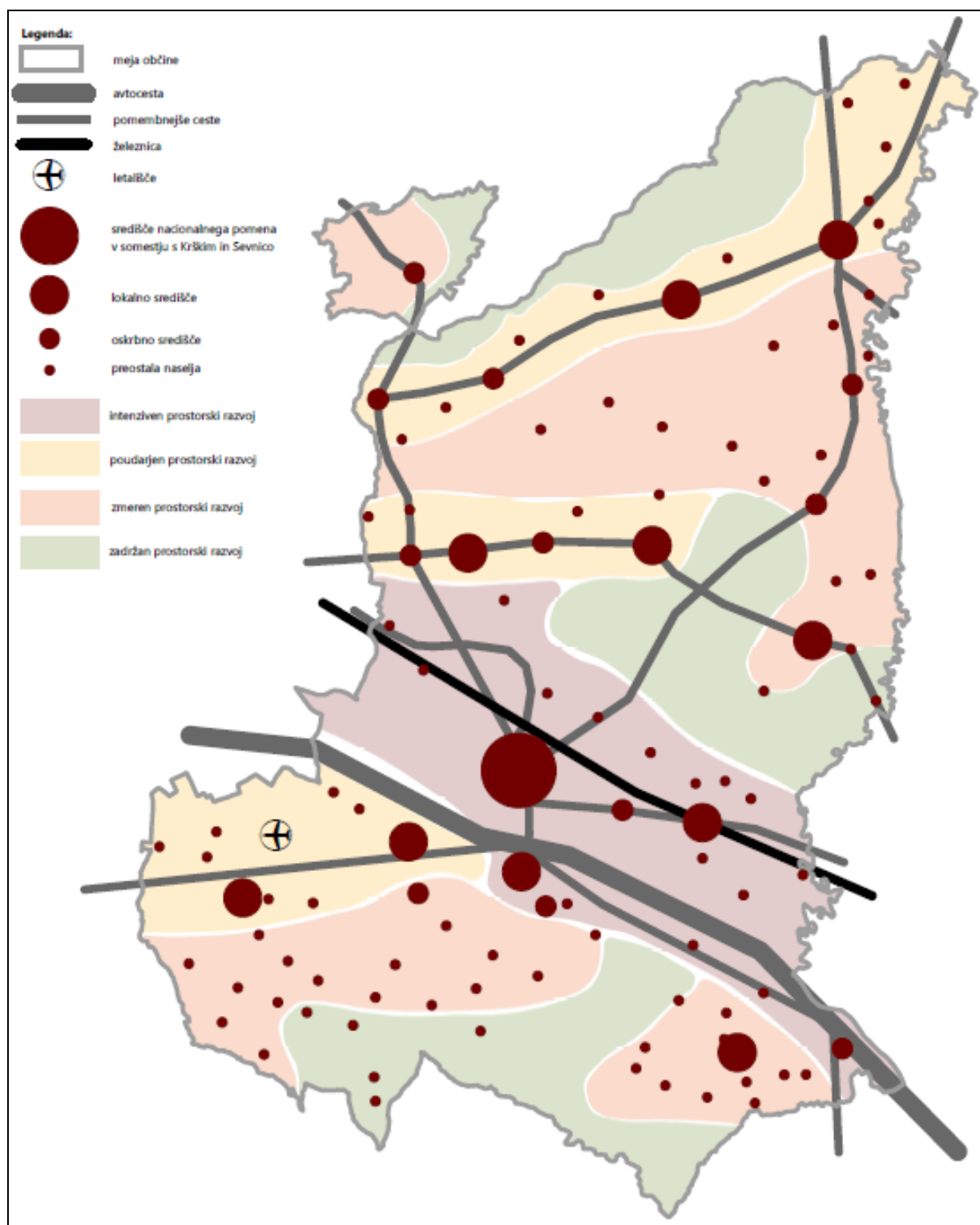
Intenziven prostorski razvoj v navezavi na dobro prometno dostopnost na železnico, avtocesto in regionalne ceste se spodbuja na ravninskem delu občine, v širšem pasu ob avtocesti in železnici, kjer so občinsko središče Brežice ter Dobova (za kateri sta pripravljene urbanistični zasnove), Čatež, Mostec, Cerina in druga naselja. Na tem območju se intenzivno razvijajo centralne dejavnosti (predvsem družbene in oskrbne), stanovanja in gospodarske cone, vse za potrebe širšega območja (občina, regija, širše). Spodbuja se tudi razvoj turizma v navezavi na bogato kulturno dediščino (jedro Brežic z gradom in drugimi znamenitostmi ipd.) in naravne danosti (termalni izviri – Čatež, Dobova; reka Sava, šport in rekreacija v naravnem okolju ipd.). Razvoj poselitve se usmerja v naselja, omeji se nadaljnje razprševanje poselitve. Obenem se varujejo ohranjene naravne prvine, ki zagotavljajo kakovost bivanja – gozdovi in gozdni otoki, parkovne in druge zelene površine, potoki z obvodno vegetacijo, vse za zagotavljanje bivalnih kakovosti in zdravja ljudi v teh naseljih. Ob tem se ohranja in spodbuja tudi razvoj kmetijstva, za katerega so na tem območju ugodne naravne danosti.

Poudarjen prostorski razvoj se spodbuja v širših pasovih na severnem, osrednjem in zahodnem delu občine, v navezavi na dobro prometno dostopnost ob regionalnih cestah: na severnem delu ob nizu naselij Zgornja Pohanca-Sromlje-Pečice-Bizeljsko; v osrednjem delu ob nizu naselij Spodnja Pohanca-Artiče-Dečno selo-Globoko; v zahodnem delu ob nizu naselij Cerklje ob Krki (z Župečo vasjo)-Krška vas.

Za Cerklje ob Krki je pripravljena tudi urbanistična zasnova. Zagotavljajo se pogoji za razvoj stanovanjske poselitve ter predvsem za razvoj družbene infrastrukture (šolstvo, zdravstvo, socialno varstvo) za lokalne potrebe, oskrbnih dejavnosti in turizma (v navezavi na vinogradniška območja – Pišece, Bizeljsko; pohodništvo, kulturno dediščino, naravne danosti ipd.), pa tudi za gospodarski razvoj območja. Pri razvoju naselij se zagotavlja ohranjanje prostorske ločenosti, da se ne zlijejo v enotno, nepregledno strnjeno pozidavo, predvsem v osrednjem in zahodnem delu. Območji letališča Cerklje ter gospodarskega središča Feniks se razvijata kot eni najpomembnejših logistično-gospodarskih točk v občini in regiji.

Zmeren prostorski razvoj v navezavi kmetijstvo in naravne vire se spodbuja na hribovitih območjih - na severozahodnem delu občine (Pečice, Križe), na osrednjem in južnem delu Bizeljskega gričevja, v širši okolici Velike Doline ter na jugozahodnem delu občine (med Bušečo vasjo in Cerino). V središčih (Pečice, Kapele, Župelevec, Stara vas, Velika Dolina, Velike Malence) se spodbuja razvoj za zadovoljevanje potreb gravitacijskih območij teh naselij, predvsem centralnih dejavnosti za lokalne potrebe, stanovanj, kmetijstva in turizma, v manjši meri tudi gospodarskih dejavnosti, da se ohranja in krepi policentrični razvoj ter preprečuje praznjenje manj oskrbljenih in slabše dostopnih delov občine. Spodbuja se razvoj turizma v navezavi na vinogradništvo, pohodništvo ter druge naravne in kulturne danosti, ki pa mora biti usmerjen in nadzorovan, ob upoštevanju ohranjanja narave, varstva kulturne dediščine in drugih prostorskih kakovosti. Preprečuje in sanira se stihijska gradnja v odprtem prostoru, ohranja pa se posamična poselitve, kjer je prisotna kot kvaliteten in tradicionalen vzorec poselitve. Novogradnje se umešča v obstoječa strnjena naselja.

Zadržan prostorski razvoj v navezavi na naravne vire se načrtuje predvsem na skrajnem severnem delu (pobočja Orlice, Drenovec ipd.) in na skrajnem južnem delu (višji deli Gorjancev), ki sta visoka, hribovita, gozdnata in skoraj neposeljena; ter na zahodnem delu (Dobrava in Jovsi), ki je nižinski, pretežno uravnan in prav tako neposeljen. Tu je razvoj usmerjen predvsem na vzdrževanje oz. ohranjanje poselitve na območjih obstoječih (redkih, manjših) naselij, ohranjanja kulturne krajine pred zaraščanjem ter ohranjanja naravnih virov (gozdovi). Zagotavljajo se pogoji za razvoj dejavnosti, ki so v tesni navezavi na naravne vire (kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo ipd.) ter turizem, ki mora biti usmerjan in nadzorovan ter vezan predvsem na obstoječe potenciale v prostoru (pohodne poti, območja varstva narave: poplavni travniki ob Sotli – Jovsi, Kozjanski regijski park ipd.).

Shema prostorskega razvoja občine je prikazana tudi na grafični prilogi na listu 10.

13 VIRI IN LITERATURA

1. Občinski prostorski načrt občine Brežice (Uradni list RS, št. 41/19-UPB, 80/21)
2. Fister P.; 1993: Arhitekturne krajine in regije Slovenije, Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije, Zavod za prostorsko planiranje, Ljubljana 1993
3. Fister P.; 1993: Glosar arhitekturne tipologije, Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije, Zavod za prostorsko planiranje, Ljubljana 1993
4. Geografski atlas Slovenije. Država v prostoru in času. Geografski inštitut A. Melika ZRC SAZU, IG Univerze v Ljubljani, MOP-UPP, MZT. Ljubljana, 1998
5. <https://www.ssz-slo.si>, junij 2022
6. <https://www.stat.si>, februar 2022
7. <https://www.zzs.si>, junij 2022
8. Krajevni leksikon Slovenije, DZS, Ljubljana 1995
9. Marušič, Janez: Značilni krajinski vzorci Slovenije. Ministrstvo za okolje in prostor, Urad RS za prostorsko planiranje, 1996
10. Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji, Metodološke osnove, Ministrstvo za okolje in prostor, Urad za prostorsko planiranje, 1998
11. Slovenija, pokrajine in ljudje. Atlas Slovenije v sliki in besedi, Geografski inštitut ZRC SAZU, Ljubljana, 1998
12. Strategija prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS, št. 76/04)
13. Poročilo o prostorskem razvoju občine Brežice, LOCUS prostorske informacijske rešitve d.o.o., november 2019
14. Urbanistična zasnova Dobova (delovno gradivo). Acer Novo mesto d.o.o., januar 2023
15. Urbanistična zasnova Cerklje ob Krki (delovno gradivo). Acer Novo mesto d.o.o., januar 2023
16. Urbanistična zasnova mesta Brežice - analitičen in konceptualni del (delovno gradivo), LOCUS prostorske informacijske rešitve d.o.o., januar 2023
17. Strategija občine Brežice, Občina Brežice, maj 2014
18. Celostna prometna strategija občine Brežice "Potujmo pametneje", april 2017

II. DEL: STROKOVNE PODLAGE ZA VSA POSAMEZNA NASELJA V OBČINI

Poglavje v delu